Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 299/1594	Łódź, Poniedziałek 24 grudnia 1928 r.	זעקסטער יאהרגאנג	לאדז, מאנטאג, יא טבת תרפ"ט	Nr. 299/1594

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71

סאוויעטיש-דייטשע האנדעלס-קאנפערענץ

געבראכט צו א פאזיטיווע רעזולטאט אין איינינגע ענינים.

מאסקווע. 23. (א. וו.) די לעצטע זיצונג פון דער סאוויעטיש-דייטשער האנדעלס-קאנפערענץ האט געדויערט פון פרייטאג מיטאג ביז שבת איבערפריה.

די רעזולטאטען פון די לאנג-דויערענדע בעראטונגען שטעלען זיך אין אלגעמיין, פאר פאזיטיוו.

אין בעצוג צו די קרעדיט-פראגען איז צווישען די ביידע צדדים נישט געקומען צו קיין הסכם.

דערפאר אבער איז אין די ענינים פון טעלעפאנישע קאמוניקאציע, דער טראנזיט-קאנווענץ און וועגען שוץ פאר דייטשע בירגער אין סאוויעטען-לאנד געקומען צו א פולשטענדיגער פערשטענדיגונג.

די דאזיגע קאנפערענץ איז געווען די לעצטע פאר די חגאות, און די בעראטונגען זענען איבערגעריסען געווארען אויסשליסליך צוליב ערב יום-טוב.

די פויליש-דייטשע אונטער-האנדלונגען.

ווארשא, 23. (טעלעפאניש). דער פוילישער בעפולמעכטיגטער ביי די האנדעלס-אונטערהאנדלונגען מיט דייטשלאנד א. נ. טווארדאווסקי האט דעם 21 ד. ח. ארויסגעשיקט א בריף צו דעם פארזיצער פון דער דייטשער דעלעגאציע, מיג. הערמעס, אין וועלכען ער שטעלט פאר דער דייטשער דעלעגאציע פוילען'ס קאנקרעטע פארשלאגען, בנוגע די דייטשע פאסטולאטען, וואס זענען לעצטענס ארויסגערוקט געווארען אין ווארשא.

דער פוילישער ענטפער נעהמט אין אכט די רעאלע דייטשע פאדערונגען מכח דעם האנדעלס-טראקטאט, און דער דאזיגער ענטפער קאן זיין דער יסוד פאר א ווירטשאפטליכער פערשטענדיגונג, אויב דער צד שכנגד וועט נאכקומען די גערעכטע פוילישע פאסטולאטען.

אַנ'אויסגוס פון דער נעווא

מאסקווע, 23 (א.וו.) לויט ידיעות, וואס זענען דא דערהאלטען געווארען, איז די נעווא ארויס פון די ברעגען און א סך לענינגראדער פאבריקען, וואס געפינען זיך אין די פארשטעט שטעהען טיילווייז אין וואסער. אויף גאסען, וואס ליגען נידריגער דערגרייכט דאס וואסער ביז צום ערשטען שטאק.

מחמת דער צופלוס פון וואסער האט זיך אפגעשטעלט, רעכענט מען, אז די פערפלייצונג וועט זיך נישט פערשפרייטען.

צאהלט נישט איבער!

פערגעסט נישט, אז די פערפומעריע

S. BUCHWAJC, Łódź, Piotrkowska 22, TELEF. 34-13

איז געוועזען און בלייבט ביליג.

דארט בעקומט איהר צו שפאט-ביליגע פרייזען פערפומען, זייפען, פודער, אינ- און אויסלענדישע.

בעמערקונג: יעדער קויפער בעקומט ראטים 1 פלאקאן אריגינעלען פערפום און 1 טובקע קרעם „FASCYNATA"

די חברים

חנה פאדערמאן און דוד בייגעלמאן

צו זייער היינטיגען

פייערליכען יום-טוב פון זייער זוהן פנחס

ווינשען פיל גליק און א הארציגען מזל-טוב

וו. נייהויז און פאמיליע.

Dr. ADAM GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

הויט און ווענערישע קראנקה. רענטגען און ליכט-היל אינסט. נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

צוריקגעקעהרט

מקרב ולב עמוק משתתפים אנו בצערו הרב של חברנו בעבודה, מר צבי רינגרט לכות עליו

אבין נ. ע.

בעבותנו המשותפת בעד התגשמו תהרעיון הציוני תמצא את נחומיך, חבר!

המזכירות ופקידי הלשכה הציונית בלודז.

3325

אונזער פריינד ה' צבי רינגארט צוליב'ן טויט פון זיין

פאטער נ"ע

אונזער איניגסטען מיטגעפיהל

דוד און בנימין זילבערבערג.

אנו מביעים בזה את רגשי השתתפותנו החמה לחבר הלשכה הציונית ומנהל עבודת ה„קרן הקימת לישראל" בלודז, מר צבי רינגרט בצערו הגדול לרגלי מות עליו

אבין ז"ל

בעבודתו המסורה למען גאולת אדמתנו ינוחם!

ועד ההסתדרות הציונית,

ועד „קרן היסוד",

ושדת ה„קרן הקימת לישראל".

3325

אונזער פריינד י. רינגארט, צוליב דעם טויט פון זיין ליבען

פאטער

דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיהל

פעלא פרייבערג און מאניא באכנער.

3322

אונזער טיפסטען ביילייד דריקען מיר אויס דער פאמיליע פרענקעל

צום פריהצייטיגען טויט פון זייער הייס-געליבטער טאכטער

שרה נ. ע.

זייט געטרייסט!

הערש גראסמאן און פאמיליע,

בנימין זילבערבערג.

3321

אנו משתתפים בצערו הגדול של חברנו מר צבי רינגרט במות עליו

אבין נ. ע.

חבריו יבלונסקי, עדלמן ומלדקי.

3323

בילדען די פערברייטערטע יוד. אגענץ

האט ענטגילטיג בעשלאסען דער ציוניסטישער אקציאנס־קאמיטעט.

פוילען וועט בעקומען 12 מיטגלידער איז דער אגענץ.

בערלין, 23. דעצעמבער (יט"א) אויף דער 4־טע זיצונג פונ'ם ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט האבען זיך די בעראטונגען געדרעהט ארום די פראגען פון דער יודישער אגענץ.

ס'איז אריינגעטראגען געווארען א פארשלאג, מ'זאל העכערען די צאהל מיטגלידער פון דער יודישער אגענץ פון 150 אויף 200.

9 א זייגער אוונד איז אנגעקומען ראבינער סטיפען ווייז פון ניו־יארק אין דער בעגלייטונג פון ה' ראזענזאן. די זיצונג איז צוליב דעם איבערגעריסען געווארען אויף א שעה צייט.

נאך דער בעניאונג פון דער זיצונג האט ראבינער ווייז געהאלטען א גרויסע רעדע, וועלכע האט געמאכט א שטארקען איינדרוק אויף די אנוועזענדע. דער רעדנער האט קודם כל פראטעסטירט, פארוואס די זיצונג איז א פערטראַליכע. דאן איז ער אריבער צו דער אגענץ־פראגע.

— איך ווייס — האט ער געזאגט — אז דער אבמאך מיט די נישט־ציוניסטען וועגען דער אגענץ איז שוין א פערטיגע זאך. איך וויל אייך אבער ווארענען אין לעצטען אויגענבליק געגען דעם פערשוואכען די ציוניסטישע בעוועגונג. דער ציוניסטישער קאנגרעס האט נישט ערלויבט צו ווענדערען די גרונד־פרינציפען פונ'ם ארץ־ישראל־מאנדאט. אייערע בעשלוסען זענען אלזא אונגעזעצליך. איהר האט זיך אוזורפירט די רעכט פונ'ם קאנגרעס.

דער קאנגרעס האט בעשלאסען, אז דער ארץ־ישראל־מאנדאט איז אונבעריהרליך און אז די ציוניסטישע ארגאניזאציע איז די יודישע אגענץ. איהר ווילט אבער האנדלען געגען די ראזיגע בעשלוסען. ס'איז א טעות, ווען מ'מיינט, אז אויב די אגענץ וועט בעשטעהן פון א העלפט ציוניסטען און א העלפט נישט־ציוניסטען, וועלען ביידע צדדים האבען גלייכע רעכט. די מארשאל־גרופע וועט נישט בויען די נאציאנאלע היים, זי וועט בלויז מיטהעלפען אויפבויען א"י. אפילו דער ענגלישער מיניסטער טשערטשיל האט נישט נאכגעגעבען די אנטי־ציוניסטישע אראבער, וועלכע פאדערן נישט צו דערלאזען צו שאפען א יודישע נאציאנאלע היים אין ארץ־ישראל. מיר אבער גיבען נאך די נישט־ציוניסטען, וועלכע זענען געגען א נאציאנאלער היים. ווען מיר זאלען פערציכטען אויף אונזער נאציאנאלער היים און זאלען זיין בלויז פאר'ן ארץ־ישראל־אויפבוי, דאן קאנען מיר בעקומען פון די אראבער מעהר, ווי פון דער מארשאל־גרופע.

אין משך פון די לעצטע זעקס חדשים האט די ראזינע גרופע געגעבען אכט מיליאן דאלאר פאר דער קריגס־קאלאניזאציע, אבער נישט פאר ארץ־ישראל. ווען מיר וועלען שליסען דעם אגענץ־אבמאך, וועלען מיר בלייבען א „רושאינס"־פראווינץ, אבער נישט קיין פאהן־טרעגער פונ'ם יודישען פאלק. — איך ווארען אייך — האט פערענדיגט זיין רעדע ראבינער ווייז — איך ווארען אייך אין דער לעצטער מינוט! בעטראכט אייך!

די רעדע האט געמאכט אנ'ערשיטערנדען איינדרוק אויפ'ן גאנצען אקציאנס־קאמיטעט.

פראפ. ווייצמאן ענטפערט ווייז'ן.

בערלין, 23. (יט"א) נאך דער רעדע פון פראפ. ווייצמאן איז פארגעקומען די אבשטימונג. פאר דער רעזאלוציע פון דער עקזעקוטיווע, אנצונעהמען דעם מעמאריאל פון דער מארשאל־גרופע האבען געשטימט 39 מיטגלידער פונ'ם אקציאנס־קאמיטעט. געגען דעם זענען געווען פינף שטימען: 2 רעוויזיאניסטען, 2 ראדיקאלע און איין שטים פון ראבינער סטיפען ווייז.

בערלין, 23. (יט"א־טעלעגראפיש) אין הסכם מיט'ן בעשלוס וועגען דער פערברייטערטער יודישער אגענץ וועלען אין די 40 פראצ. פון די נישט־ציוניסטען אין אמעריקא אויך זיין בעטייליגט די יודישע ארבייטער־ארגאניזאציעס.

בערלין, 23. (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער היינטיגער פארמיטאג־זיצונג איז פארגעקומען א דיסקוסיע איבער'ן סטאטוט פון דער אגענץ. די אפאזיציע האט זיך בעמיהט איהם צו פערשמעלערען. ס'האבען גערעדט בלומענפעלד, ד"ר קאראלניק, לעאן לעווימע. ד"ר קלעע, אלעקסאנדער גאלדשטיין, ד"ר גליקסאן.

בערלין, 23. (יט"א טעלעגראפיש) לויט די פראוויזארישע אויסרעכנונגען וועט פוילען אין דער יודישער אגענץ בעקומען 12 פלעצער ד"ר רייך האט פארגעשלאגען, אז מ'זאל זיי נאמינירען פון צווישען די פראמינענטסטע פערזענליכקייטען אינ'ם פוילישען יודענטום. אנטקעגען דעם פארשלאג איז ארויסגעטראטען רעפ. גרינבוים. ער שלאגט פאר אז ס'זאל צוזאמענגערופען ווערען א צוזאמענפאהר, וועלכער זאל דורכפיהרען דעמאקראטישע וואהלען רעפ. פערערבויש האט פארגעשלאגען, אז די מיטגלידער פון דער אגענץ זאל וועהלען דער פערבאנד פון די יודישע קהלות אין פוילען.

די בעראטונגען פון עקזעקוטיוו־קאמיטעט

פון די נאציאנאלע מינדערהייטען אין בערלין.

בערלין. (י.ט.א.) דער ניי־געוועהלטער עקזעקוטיוו קאמיטעט פון קאנגרעס פון די נאציאנאלע מינדערהייטען האט מיט א קורצער צייט צוריק דא אפגעהאלטען זיינע בעראטונגען אין די בעראטונגען האבען זיך בעטייליגט די ה"ה ד"ר שימאן, לעא מאצקין, ד"ר סטערלצריק, ד"ר שלא, ד"ר אמענדע און ד"ר ווילער. צווישען אנדערן איז בעשלאסען געווארען, אז דער נאהעגסטער 5-טער מינדערהייטען־קאנגרעס וועט צונויפגערופען ווערען ענדע אויגוסט 1929 קיין גענף. די נאהענטסטע סעסיע פון עקזעקוטיוו קאמיטעט וועט פארקומען אין חודש מערץ 1929 אין ווין.

ארעסטירט קאווקאזער מענשעוויקעס.

בערלין, 23 (ספ. כעל.) פון מאסקווע איז מען מודיע:

אין טיפליס איז ארעסטירט געווארען א געוועזענער פירשאיוואשילי, דער בעפולמעכטיגטער פונ'ם אויסלענדישען קאמיטעט פון דער גרוזינישער סאציאל־דעמאקראטישער פארטיי, וועלכער האט נישט לעגאל געוואוינט אין קאווקאז. ביי דער רעוויזיע האט מען ביי איהם געפונען א שיפרירטע קארעספאנדענץ צווישען איהם מיט די פיהרער פון די גרוזינער מענשעוויקעס, נאי זשארדאניע און ראמישווילי, וועלכע געפונען זיך איצט אין פאריז. דער גרוזינער מענשעוויק אלעקסאנדער לארדעלי, וועלכער איז געקומען קיין טיפליס אויפ'ן ארט פון פיכאישווילי. ביידע ווערען איבערגעגעבען אין געריכט אלס בעשולדיגטע אין שפיאנאזש לטובת א פרעמדער מלוכה.

ארעסטירט 200 יודישע סוחרים אין רוסלאנד

ריגע 24 (י.ט.א. טעלעגראפיש) די ג.פ.או. האט אין לעניגראד און אין מאסקווע אדורכגעפיהרט א רייהע רעוויזיעס און ארעסטירט איבער 200 יודישע סוחרים, וועלכע ס'ווערט פארגעווארפען אז זיי טרייבען שפעקולאציע מיט תבואה. אלע ארעסטירטע ווערען ארויסגעשיקט קיין סיביר.

די ערשטע גרויסע סינאגאגע אין בראזיליען.

סאן־פאולא (י.ט.א.) דא איז פארגעקומען די פייערונג פון לעגען דעם גרונדשטיין אונטער'ן בנין פון דער ערשטער גרויסער סינאגאגע אין בראזיליען. די פייערונג האט בייגעוואוינט א גרויסער יודישער עולם ווי אויך פיל נישט־יודען. גרויסע בעגריסונגס־רעדעס האבען געהאלטען הרב הכולל ראפאלאוויטש און דער פארשטעהער פון י.ק.א. אין בראזיליען. אין דעם פרעכטיגען בנין וועט א חוץ דער סינאגאגע, זיך אויך געפינען א שול און א פארלעזונגס־זאל.

ערפאלגלאזע בעמיהונגען

אז די אראבער זאלען זיך פריינדליך בעציהען צו יודען

ירושלים, (י.ט.א.) דער בעקאנטער יודישער פילאנטראפ נתן שטרויס איז, ווי בעקאנט, זעהר פאפולער צווישען די אראבער אין ארץ־ישראל, וועלכע בעציהען זיך מיט גרויס אנערקענונג צו זיין הומאניטארער, פילאנטראפישער טעטיגקייט, וואס איז בעשטימט פאר דער גאנצער בעפעלקערונג אין ארץ־ישראל אהן אונטערשיד פון ראסע און גלויבען. דער נייער געזונדהייטס־צענטער אין ירושלים, וואס איז געשאפען געווארען דורך נתן שטרויס בעדינט צוגלייך די יודישע און אראבישע בעפעלקערונג. בעת דער ערד־ציטערניש אין ארץ־ישראל, פון וועלכער עס האט געליטען הויפטזעכליך די אראבישע בעפעלקערונג, איז נתן שטרויס געווען איינער פון די ווינציגע אמעריקאנער פילאנטראפען, וועלכער האט גלייך צוגעשיקט 5000 פונט פאר די געליטענע. שטרויס האט אויך פיל מאל געשפענדעט פאר ריין־אראבישע אינסטיטוציעס.

לעצטענס האט נתן שטרויס זיך געווענדעט מיט א בריף צום גראנד מופתי פון העכסטען מוזולמענישען ראט, אין וועלכען ער בעט איהם אויסצואיבען זיין איינפלוס, אז די מוזולמענישע געמיינשאפט זאל אנעמען א מעהר פריינדליכע בעציהונג צו אנדערע געמיינשאפטען אין לאנד.

ווי מען טיילט מיט איז אבער דער בריף געבליבען אהן רעזולטאט.

פארוואס איז געענדערט געווארען די וואהל־ארדינאציע צום תל־אביב'ער שטאט־ראט.

אנ'ערקלערונג פון קאלאניאל־מיניסטער אמערי.

לאנדאן (י.ט.א.) אויף דער לעצטער זיצונג פון ענגלישען פארלאמענט האט דעפ. וועדזשוואוד אינטערפעלירט דעם קאלאניאל־מיניסטער, פארוואס עס איז צוגענומען געווארען דאס וואהל־רעכט צו דער שטאט־פערוואלטונג אין דער פריישטאט תל־אביב ביי די נישט פערמעגליכע עלעמענטען, וועלכע האבען אין משך פון 9 יאהר אויסגענוצט זייער וואהל־רעכט, צי איז בעגרעניצט געווארען די קאמפעטענץ פון דער שטאט־פערוואלטונג און, וואס פאר א קערפערשאפטען האבען געפאדערט די לעצטע ענדערונגען, נישט זייענדיג צופרידען מיט דער זעלבסט־פערוואלטונג פון תל־אביב. דעפ. וועדזשוואוד האט אויך געפרעגט, צי וועט דער נייער נציב־העליון אונטערזוכען די ריכטיגקייט פון די מאטיווען, וואס האבען בעוואויגען די ארץ־ישראל־רעגירונג איינצופיהרען די לעצטע ענדערונגען אין דער וואהל־ארדינאציע.

מיניסטער אמערי האט אויף דער אינטערפעלאציע געענטפערט, אז קיין שום בעגרענצונג פון די קאמפעטענצען פון דער תל־אביב'ער שטאט־פערוואלטונג איז נישט איינגעפיהרט געווארען, עס איז נאר פערקלענערט געווארען די צאהל מיטגלידער פון שטאט־ראט. דעם מיניסטער איז אויך נישט בעוואוסט, אז די נייע וואהל־ארדינאציע זאל דיסקוואליפיצירען א בעדייטענדען טייל פון די וועהלער. די ענדערונגען זענען איינגעפיהרט געווארען נישט צוליב וועלכע עס איז פאליטישע מאטיווען, נאר דאס איז געווען, לויט דער מיינונג פון נציב־העליון, א דרינגענדע נויטווענדיגקייט צוליב ערנסטע פינאנציעלע שוועריגקייטען פון דער שטאט פערוואלטונג.

דעפ. וועדזשוואוד: צי איז דעם קאלאניאל־מיניסטער בעוואוסט, אז די זעלבסט־פערוואלטונג פון תל־אביב, וואס איז אנגעפיהרט געווארען דורך אנ'ארבייטער מעהרהייט, האט אין משך פון פיל יאהרען מיטגעארבייט פריינדליך מיט'ן דיסטריקט־קאמיסאר.

מיניסטער אמערי: איך ווייס, אז די בעציהונגען זענען געווען גאנץ בעפרידיגענד, אבער די שטאט־פערוואלטונג איז דאך אונפערמיידליך באנקראט

Dr. med.
B. Robinzon
אינערליכע און קינדער־קראנקהייטען.
פעטריקאווער 10, טעל. 31-86
עהמט אן פון 8—9½ פריה און פון 3½—4½ נאכמ.

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספעציאליסט פאר הויט־, האר און וועגעריש קראנקהייטען
מענער־ שוואכע, ליישט און ריסן, רענטגען־שטראהלען או
קווארץ־ ליכט, עלעקטרא־טהעראפיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אוונט.

Dr. H. WOLKOWSKI
נאלעווקא 25, טעל. 26-87
ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענע־רישע קראנקהייטען, מענער־שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעמט אן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אוו.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
אייגענע פראצאווניע פון וועמליכע ארטאפעדישע אפאראטען, אי"ז: וועלטרעקעס אויף פלאטפוסען, קונסטליכע פיס, נאכמעמען א. ז. וו.
עמפפאנגט פון 5—7 אין אוונד.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ.
מיט'ן אנטייל פון די ליבלינגס־ארטיסטען באריסאווא, ראבינאוויטש און די בעקאנטע פרימאדאנא נאדיא קארעני
מארגען, דינסטאג, דעם 25 טען, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען צום 20 טען מאל
„די חלומות פון ליבע"
אפערעטע אין 3 אקטען מיט 25 נומ' געזאנג און טענץ פון לילען, רעזשי: ל. ראבינאוויטש.
מיטוואך, דעם 26-טען, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען
„די רומענישע חתונה"
אפערעטע אין 3 אקטען מיט 25 נומערן געזאנג און טענץ פון שור.
ראל „זאכאר" – דער בעליבטער ארטיסט א. קאמפאניעץ, רעזשי: ל. ראבינאוויטש.
מיטוואך, דעם 26-טען, 9 א זייגער אוונד צום 4-טען מאל
„הערצער צו פערקויפען"
אין 4 אקטען מיט א פראלאג פון ל. מלאך, רעזשיסירט פון י. ראסאון.
מוזיק צו דער פיעסע ספעציעל געשריבען פון ל. זעלמאן.
1-טע סצענע: געקויפט און בעצאהלט; 2-טע: א בריוועלע דער מאמע'ן; 3-טע: פאר כל־נדרי; 4-טע: די מאטראזען וואקכאנאליע; 5-טע: די שיף פון רוסלאנד; 6 טע: דער קאמף מיט די טמאים; 7-טע: פרויען־שוק; 8 טע: די גרינע געסט; 9-טע: די שווארצע ראהען; 10-טע: היגטער די קוליסען; 11-טע: דער סקאנדאל אין טעאטער. עס איז ספעציעל אנגאזשירט געווארען דער בעוואוסטער טענצער מיעטשיסלאוו סוקאווסקי, וועלכער וועט טאנצען מיט פוני נירלס.
נייע דעקאראציעס / רייכע אויסשטאטונג / אלע ארטיסטען אין נייע קרעאציעס.
ס'גאנצע אנסאמבל (לויט א. ב.) פריען: בעזמאן, באריסאווא, נאדיא קארעני, מאכאראווסקא, נעזה, פאדערמאן, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאסקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.
אדמיניס: מ. ארנוואלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאן. בילעטען אין פילהארמאניע־קאסע.

יאָרג. 24 דעצעמבער 1928

„נייער פאלקסבלאט"

24 דעצעמבער 1928 יאָרג.

דער פערבעסערטער האנדעלס-בילאנס.

דער האַנדעלס־בילאַנס אין נאָוועמבער איז געשלאָסען געוואָרען מיט אַ דעפיציט פון 6 מיליאָן זל. ווייט אַ לענגערע צייט פערענדיגען זיך אונזערע האַנדעלס־בילאַנסען מיט דעפיציטען. און דער פּאַסיוו פון היינטיגעס יאָהר דערגרייכט שוין די ריזיגע סומע פון 8,28 מיליאָן זל. די רעגירונג האָט שוין פון לאַנג אָנגענומען פערשידענע מיטלען אויף צו פערבעסערן דעם האַנדעלס־בילאַנס דורך פערקלענערן דעם אימפּאָרט און פערגרעסערן דעם עקספּאָרט, דורך פערשידענע שוץ־מיטלען, ענדערונג פון צאָל א. אז. וו. אָבער צום ערשטען מאָל איז אין׳ם פערגאַנגענעם נאָוועמבער דערגרייכט [illegible] אַ בעדייטענדע בעסערונג. אין סעפּטעמבער איז דער האַנדעלס דעפיציט געווען 62 מיליאָן, אין אָקטאָבער — 38 מיליאָן און אין נאָוועמבער נישט קיין גאַנצע 6 מיליאָן.

אין די ווירטשאַפטליכע קרייזען ווערט דער רעזולטאַט בּרייט קאָמענטירט און פערשידענאַרטיג אויסגעטייטשט. איינינע טייטשען אויס די ערשיינונג אויף פאָלגענדען אופן: דער פוילישער קאָנסומפּציע־מאַרק איז אַ בעגרענצטער. נאָך אַ פעריאָר פון אויסהונגערונג ווען ס׳ווערט אַביסעל בעסער די ווירטשאַפטליכע לאַגע כאַפּען זיך אַלע קאָנסומענטען־קרייזען צו זעטיגען דעם הונגער און די קאָנסומציע איבערשטייגט דאַן איהרער נאָרמאַלען פערנעהם. אָבער דער דאָזיגער צושטאַנד דויערט נישט לאַנג. דער מאַרק ווערט אָנגעזעטיגט און דער פערברויך ווערט פערקלענערט. דאָס רופט אַרויס אַ פערקלענערונג פון די איינקויפען סיי פון דער לאַנד־פּראָדוקציע, סיי פון דער אויסלענדישער. די סוחרישע קרייזען און אַפילו די אינדוסטריעלער נעמען אָן מיטלען, כדי נישט נאָר נישט צו העמען דעם קאָנסומענט, נאָר אַפילו כדי אַרויסצורופען אַ קינסטליכען וואוקס פון פערברויך. ביי אונז האָט זיך עס לעצטענס אויסגעדריקט אין פערברייטערונג פון קרעדיט אין דער פערקלענערונג פון די טערמינען, וואָס בעקומט שוין איצט אַפילו אַ נעגאַטיווען כאַראַקטער, ווייל ס׳האָט איבערגעכאַפּט די מאָס און שאַפט אַ קינסטליכע קאָנסומציע, וואָס ווערט בעצאָהלט מיט פערפליכטונגען אָהן אַן אינטערלאַגע.

אין דעם איבערזעטיגען זיך פון׳ם מאַרק זעהען די דאָזיגע קרייזען די סבה פון׳ם פערקלענערטען אימפּאָרט. דערביי אָבער זענען די בעמיהונגען צו פערשטאַרקען דעם עקספּאָרט און צו בעהערשען דעם אינלענדישען מאַרק מיט דער אייגענער פּראָדוקציע נישט פערקלענערט געוואָרען.

דער געלד־מאַנגעל און הונגער אין מזומן איז שוין ביי אונז געוואָרען אַ סטאַבילע קרענק אָבער גראָד אין די לעצטע 2 חדשים האָט זיך די לאַגע אויפ׳ן געלד־מאַרק עטוואָס געבעסערט און ס׳קומט פאַר אַ צופלוס פון פּריוואַטע אויסלענדישע קאַפּיטאַלען דורך די בענק, אַלס פּריוואַטע הלוואות א. אנד. און הגם דעצעמבער איז געוועהנליך דער שווערסטער חודש פאַר די ווירטשאַפטליכע קרייזען, דער אולטימער חודש פון יאָהר, איז דאָך די לאַגע אויפ׳ן געלד־מאַרק געוואָרען עטוואָס לייכטער, יעדענפאַלס נישט שווערער ווי די לעצטע וואָכען.

אַזוי זעהט אויס די לאַגע. מ׳טאָר אָבער נישט זיין צופיל אָפּטימיסטיש און בויען אויספיהרונגען אויף די האַנדעלס־בילאַנסען פון אָקטאָבער נאָוועמבער און אַפילו דעצעמבער. די מעשה איז די, וואָס די הויפּט־פּאָזיציע, וועלכע פערפעסטיגט דעם לעצטען האַנדעלס־בילאַנס איז די פּאָזיציע פאַר דער נעהרונגס־אַרטיקלען. אזוי צ. ב. האָט זיך דער עקספּאָרט אין נאָוועמבער פערגרעסערט אויף 31 מיליאָן זל. אָבער בלויז אין דער גרופּע פון דער נעהרונגס־אַרטיקלען און 2 מיליאָן אין טעקסטיל. דאַגעגען האָט זיך פערקלענערט דער אַרויספיהר פון קוילען, נאַפט, מעטאַל־אויסאַרבייטונגען א״וו.

אויך אין דעם פערקלענערטען אַריינפיהר שפּילען די ערשטע ראָלע — דערנעהרונגס־אַרטיקלען (איבער 15 מיליאָן זל.) טעקסטיל (3.3 מיליאָן) רויהע פעל (2.2 מיליאָן) א. אַנד. ד. ה. אַז בלויז די לאַנדווירטשאַפטליכע פּראָדוקציע האָט פאַר׳ן האַנדעלס־בילאַנס געבראַכט אַ פערבעסערונג פון 46 מיליאָן (31 פערגרעסטער עקספּאָרט און 15 מיליאָן פערקלענערטער אימפּאָרט) און די אינדוסטריע איז ווייטער געבליבען אינטערשטעליג לגבי דער אויסלענדישער, סיי אויף דעם וועלט־מאַרק און סיי אַפילו אין לאַנד האָט אין נאָוועמבער בעטראָפען 80 טוי־ גאַנץ בעדייטענדע אין די צאָהל פון די אַרבייטסלאָזע אין לאַנד האָט אין נאָוועמבער בעטראָפען 30 טויזענט. דער עקספּאָרט פון לאַנדווירטשאַפטליכע אַרטיקלען געשעהט נישט אַ גאַנץ יאָהר און ס׳טרעפט אַפילו, אַז אין די לעצטע פריהלינגס־חדשים און אָנהויב זומער ווערען אַפילו די פּאָזיציעס פּאַסיווע, ד. ה. אַז אַנשטאָט אַרויספיהרען — פיהרט מען אַריין. אמת, ס׳זענען אָנגענומען געוואָרען מיטלען דאָס פאַראויסצוזעהן, (אַ געוויסע רעגלאַמענטאַציע פון עקספּאָרט דאָס נאָרמירען דעם אויסמאָהל און אויסבאַק א. אַז. וו.) אָבער די רעזולטאַטען דערפון וועט מען ערשט זעהן אין עטליכע חדשים אַרום. די ערשיינונג פון פערקלענערטען בילאַנס־דעפיציט איז אַ וועהר פּאָזיטיווע, מ׳טאָר זי אָבער נישט איבערשאַצען און אויף דעם ביז־איצטיגען רעזולטאַט נאָך נישט בויען קיין צו־ראָזיגע פערספּעקטיוען.

ש.

רוסלאַנד און פּרעזידענט הובער

פאַרוואָס זענען די סאָוויעטען צופרידען מיט׳ן נייעם אַמעריק. פּרעזידענט.

די פּרעזידענט־וואַהלען אין אַמעריקאַ זענען דעם יאָהר כמעט צוזאַמענגעפאַלען מיט דער עלפטער יאָהר־צייט פון דער באָלשעוויסטישער רעוואָלוציע. אין עטליכע שעה נאָך דעם, ווי מען האָט אין אַמעריקאַ אָנגעהויבען צעהלען די אָבגעגעבענע שטימען, איז אין מאָסקווע אויפ׳ן רויטען פּלאַץ פאָרגעקומען דער געוועהנליכער מיליטער־פּאַראַד לכבוד דעם רעוואָלוציאָנערען יובל, און אָט בעת דעם דאָזיגען פּאַראַד איז פאָרגעקומען פאָלגענדער מערקווירדיגער פאַקט:

צו דער טריבונע, וואו עס זענען געשטאַנען אַנגעזעהענע סאָוועט־פיהרער, וועלכע האָבען „אָבגענומען" דעם פּאַראַד, האָט זיך דורכגעשטופּט אַ בעאַמטער פון דער „סאָוועטישער טעלעגראַף־אַגענטור", מיט אַ ווייכטיגען אויסדרוק אויפ׳ן געזיכט האָט ער איבערגעגעבען איינעם פון די אָנוועזענדע גדולים די נאָר וואָס ערהאַלטענע נאַכריכט וועגען הואווערס ערוועהלונג. די נייעס איז תיכף בעקאַנט געוואָרען פון זיי אַלעמען מיט זיכטבאַרער צופרידענהייט. די אויסלענדישע קאָרעספּאָנדענטען, וואָס זענען דערביי געווען האָבען דייטליך געהערט, ווי איינער האָט געזאָגט דעם צווייטען:

„עטאָ כאָראָשאָ!" (דאָס איז גוט).

* * *

אויף אַ דורכשניטליכען צייטונגס־לעזער, דאַרף אַזאַ פאַקט מאַכען אַ מאָדנעם איינדרוק. כ׳בין זיכער, אַז איינינע וועלען אַפילו חושד זיין די וואַהרהייטס־ליבע פון די קאָרעספּאָנדענטען, וואָס האָבען וועגען דעם בעריכטעט פון מאָסקווע. ס׳טייטש: ווי קומט דאָס, אַז מאָסקווע זאָל צופרידען זיין מיט דער וואַהל פון אַזאַ אַמעריקאַנער פּרעזידענט, וואָס רעפּרעזענטירט מעהר ווי אַלע זיינע געגנער־קאַנדידאַטען דעם הונדערט־פּראָצענטיגען אַמעריקאַנער קאַפּיטאַליזם?

פאַר מענשען אָבער, וואָס לעזען סיסטעמאַטיש די סאָוויעטישע פּרעסע און זענען בכלל נעהנטער בעקאַנט מיט דער רוסישער ווירקליכקייט, איז אין דער אויבען־געשילדערטער סצענע נישטאָ גאָרנישט, וואָס זאָל קלינגען אומגעוואַרטעט. דער אמת איז, אַז נאָך מיט חדשים צוריק האָט מען אין סאָוויעטישע קרייזען געקאָנט הערען די מיינונג, אַז פאַר רוסישע אינטערעסען איז בעסער, אַז הואווער און נישט סמיט זאָל אויסגעקליבען ווערען אַלס פּרעזידענט.

נאַטירליך, ווען מאָסקווע זאָל האָבען די אויסוואַהל צווישען הואווער און פאַסטער, וואָלט זי אויסגעקליבען דעם לעצטען. אָבער אַפילו אין מאָסקווע פערשטעהט מען, אַז אַזאַ כאַרט אויסוואַהל קען אַפילו אין דער פאַנטאַזיע נישט געמאָלט ווערען. אויף וויפיל די פּראַקטישע אויסוואַהל איז געווען בלויז צווישען הואווער און סמיט, האָט מען אין מאָסקווע געוואָלט דעם זיג פון הואווער׳ן, פון דעם רעפּובליקאַנישען קאַנדידאַט האָט מען ערוואַרטעט — און מען ערוואַרט איצט אויך — אָנערקענונג און קרעדיט. אין פאַל פון סמיט׳ס זיג, זענען די ביידע גוטע זאַכען — סיי אָנערקענונג און סיי קרעדיטען, בעטראַכט געווען אַלס ווייניגער וואַהרשיינליך. מען קען אַפילו אָהן פיל איבערטרייבונג זאָגען, אַז דער זיג פון הואווער האָט צוגענומען ביי די העכסטע סאָוויעט־פיהרער אַ שטיין פון האַרצען. און דאָס איז די ערקלערונג פון דער צופרידענהייט, מיט וועלכער זיי האָבען בעגעגענט די נאַכריכט, וואָס איז אָנגעקומען צו זיי בעת דעם מאַרש פון די רעוואָלוציאָנערע באַטאַליאָנען פאַר לענינ׳ס דענקמאָל אויפ׳ן „רויטען פּלאַץ" אין מאָסקווע.

* * *

פאַרוואָס האָט מאָסקווע בעפאָרצוגט די וואַהל פון הואווער׳ן, איידער דעם זיג פון סמיט׳ן?

קודם כל איז דאָ אַן אַלגעמיינער כלל: מאָסקווע האָט נישט ליב קיין ליבעראַלען. באין ברירה וועלען זי גיכער וועלען זעהען ביי דער מאַכט קאָנסערוואַטיווע עלעמענטען. ספּעציעל איז דאָס ריכטיג בנוגע אַמעריקאַ, וואו די דעמאָקראַטישע פּאַרטיי ווערט בעטראַכט אַלס די גרעסטע מניעה פאַר אַ זעלבסטשטענדיגער פּאָליטישער טעטיגקייט פון׳ם אַרבייטער־קלאַס. די כלומר׳שטע אָפּאָזיציע פון די דעמאָקראַטען פערשטעלט, לויט דער מיינונג פון מאָסקווע, דעם וועג פאַר אַן אמת׳ער אָפּאָזיציע מיט אַ צוקונפטס־קוקענדער, ד. ה. סאָציאַליסטישער פּראָגראַם. מאָסקווע וואָלט געוואָלט זעהען אין אַמעריקאַ אַזאַ אָפּאָזיציע ווי די לייבאָר־פּאַרטיי אין ענגלאַנד, כאָטש זי איז איצט מיט דער ענגלישער לייבאָר־פּאַרטיי אויף מעסער־שטעכען. אַזאַ סאָרט אָפּאָזיציע וואָלט געמאַכט די מאַסען צוגענגליכער פאַר רעוואָלוציאָנערע און קאָמוניסטישע אידעען. מיט איין וואָרט, די דעמאָקראַטישע פּאַרטיי מוז פערשווינדען, כדי אָבצורוימען דעם וועג פאַר אַן אמת׳ער אָפּאָזיציע.

אויסער דעם איבערגעדערמאַנטער אַנטיפּאַטיע צו ליבעראַלען מכל המינים איז אין מאָסקווע פאַראַן אַ בעזונדערער מורא פאַר דעם סאָרט אַמעריקאַנער ליבעראַליזם, וועלכער האָט זיך ענטפּלעקט פאַר דער וועלט בעת דער אַדמיניסטראַציע פון וואודראָ ווילסאָן. די רעפּובליקאַנער פּאַרטיי, פערטרעטענדיג דעם אַמעריקאַנער גרויס־קאַפּיטאַל, האָט אין איהר אויסלענדישער פּאָליטיק, קודם כל, אין זינען ביזנעס־אינטערעסען, און זי שעהמט זיך דאָס נישט צו זאָגען. די דעמאָקראַטען וואָלטען אָבער די פערטיידיגונג פון אַמעריקאַנער ביזנעס אין אויסלאַנד בעדעקט מיט אַ געדיכטען מאַנטעל פון פּאָליטישער מיסיאָנערסטוואָ, אַלס אַ טיפּיש

(ווייטער זעה 5־טע זייט)

דער „רויטער" רב.

רב שלמה האַנה סלעפּיאַנקער.

אין סאָוויעט־רוסלאַנד געפינען זיך איינינע רויטע רבנים און אַנדערע רויטע כלי־קודש. די „בעריהמטסטע" פון די רויטע רבנים זענען דער געוועזענער נאָוואָ־ביכעווער רב מאַגעס און דער רויטער סלעפּיאַנקער רב שלמה האַנף.

דער חילוק צווישען די ביידע רבנים איז אָבער אַ גרויסער. דער געוועזענער נאָוואָ־ביכעווער רב שפּילט אַ גאַנץ בעדייטענדע ראָלע ביי די יודישע קאָמוניסטען, וועלכע נוצען איהם אויס אויף פערשידענע געביטען. ראשית איז דער נאָוואָ־ביכעווער אַ גרויסער למדן אין תורה און וועלטליכע לימודים, דינט ער דער יעווסעקציע בעל פה ובכתב. אַלע ערב יום־טוב, ווען די יודישע קאָמוניסטען נעהמען אונטער אַן אַקציע געגען דער יודישער רעליגיע, טרעט אַרויס דער נאָוואָ־ביכעווער מיט אַרטיקלען אין דער יודישער קאָמוניסטישער פּרעסע און ווייזט אויף מיט „ראיות" פון דער תורה און מיט אַרגומענטען פון דער וויסענשאַפט, אַז אמונה איז מעהר נישט אַן איינגערערטע זאַך, אַז אמונה האָבען אויסגעטראַכט רבנים, גבירים, „קלעריקאַלען" און „קאָנסערוואַטאָרען" צוליב זייער טובה וועגען. דער נאָוואָ־ביכעווער איז אויך איין צייט אַרומגעפאָהרען איבער די ווייס־רוסישע שטעטלעך און אַגיטירט געגען דער יודישער אמונה. מיט 4 יאָהר צוריק איז ער נתגלה געוואָרען און האָט געהאַט זיין ערשטען אַרויסטריט אין גראָסער קלוב (איצט לענין־קלוב), אין מינסק, האָט פּאַסירט אַזאַ מעשה: דאָס איז געווען פּסח און דער נאָוואָ־ביכעווער רב איז אַרויסגעטראָטען זעהר שאַרף געגען די „נאַרישע" טראַדיציעס פון פּסח און „געוויזען" באור הזה ומופתים, אַז פּסח איז אַן איבערבלייבעניש, אַ רעשטעל פון געצענדינעריי. האָט איהם איינער אַן אַרבייטער געפרעגט: נו, און איהר וועט פּסח טאַקע עסען חמץ? — דעם נאָוואָ־ביכעווער האָט דאָס פערדראָסען און ער האָט זיך געהייסען דערלאַנגען אויף דער בימה אַ מוציא ברויט און עס בפני כל עם ועדה אויפגעגעסען. ער האָט דערמיט דערוויזען, אַז ער איז נישט נאָר אַ נאה דורש, נאָר אויך אַ נאה מקיים. דאָס איז געווען דער ערשטער רעביזם פון נאָוואָ־ביכעווער, און פון דעמאָלט אָן איז ער געשטיגען ביי דער יעווסעקציע העכער און העכער.

אַ טרויעריגער אינצידענט איז פאָרגעקומען מיט׳ן נאָוואָ־ביכעווער אין שטעטעל זלאָבין. דער נאָוואָ־ביכעווער האָט דאָרטען געהאַט איינע פון זיינע אַרויסטרעטונגען און געשאָטען שוועבעל און פעך אויף דער יודישער רעליגיע. דאָס האָט נישט אויסגעהאַלטען דער דאָרטיגער שוחט, וועלכער האָט זיך אַרויפגעריסען אויף דער בימה, אָנגעכאַפּט דעם נאָוואָ־ביכעווער פאַר׳ן לאַק און אַ געשריי געטאָן: ירבעם בן נבט — וואוהין פערפיהרסטו יודען? עהנליכע אינצידענטען זענען אויך פאָרגעקומען אין אַנדערע שטעטלעך, און לעצטענס הערט זיך נישט, אַז דער נאָוואָ־ביכעווער זאָל אַרויסטרעטען מיט דרשות. ווי עס ווייזט אויס האָט ער זיך דערפון אָפּגעזאָגט. ער איז די לעצטע יאָהרען אָנגעשטעלט אַלס אָנפיהרער פון דער מינסקער יודישער ביבליאָטעק און אַרבייט אויך מיט אין דער יודישער אָפּטיילונג פון אינווייסקולט (אינסטיטוט פאַר ווייס־רוסלענדישע קולטור).

גאָר פון אַן אַנדער מין איז דער סלעפּיאַנקער רב. ראשית, האָט דער נאָוואָ־ביכעווער, נאָכדעם, ווי ער איז געוואָרען אַן אָנהענגער פון קאָמוניזם, זיך אָפּגעזאָגט פון רבנות. דער סלעפּיאַנקער אָבער איז געבליבען רב ביז׳ן היינטיגען טאָג. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס ער טרעט אַרויס אָפען געגען דער יודישער רעליגיע און האַלט זיך פאַר׳ן אָנהענגער פון דער קאָמוניסטישער לעהרע. דער סלעפּיאַנקער איז אַן אייניקל פון ר׳ מענדעל פּרעספּער (פּרעספּער — אַ פאָרשטעטעל אין מינסק) ביי וועמען ער האָט גע ירשנט דעם כסא הרבנות. אין דער יוגענד האָט דער סלעפּיאַנקער (סלעפּיאַנקע — איז אַ פאָרשטעטעל אין מינסק) אַרויסגעלאָזען איינינע תלמודישע ספרים, צווישען זיי זענען די בעקאַנטסטע „שלחן שלמה" און „מערני שלמה". דאָס זענען פּירושים אויפ׳ן „חושן משפט". שוין אין דער הקדמה צום ספר שלחן שלמה" בעפאַלט דער סלעפּיאַנקער רב מיט זלזולים אויפ׳ן מינסקער גדול און פיהרט דאָרטען מיט איהם אַ פּאָלעמיק. דער סלעפּיאַנקער איז בכלל אַ מענש מיט אַ שוואַרצען לעבער, אַ מענש, וואָס האָט זיך ליב צו קריגען און צו טשעפּען. בעריהמט געמאַכט האָט זיך דער סלעפּיאַנקער מיט זיין אַרויסטריט אַלס עקספּערט אויפ׳ן שוחטים־פּראָצעס אין מינסק. דער שוחטים־פּראָצעס האָט בעשולדיגט 3 מינסקער שוחטים: סכיה האַפּאָפּאָרט, זאַיטשיק און נאָווּשאַנסקי, אַז זיי האָבען געדונגען דעם בעקאַנטען מינסקער באַנדיט האַמאַן, ער זאָל הרגענען — אָדער ווי האַמאַן האָט זיך אויסגעדריקט „אַפּליינען אויף קאַלט" — דעם שוחט דרויקין. דער סלעפּיאַנקער רב, וועלכער איז אַרויסגעטראָטען אַלס עקספּערט, האָט מיט שום אויף די ליפּען געדערט געגען יודישע כלי־קודש, געדערט, וועגען זיי כל דבר אסור, און זיי געמאַכט צו אַש און בלאָטע.

אַ צווייטען מאָל האָט דער סלעפּיאַנקער אין איינעם פון די סאָוויעטישע יום־טובים זיך בעוויזען אין געוועלען־שוהל און אויסגערופען, אַז אַזוי ווי היינט איז יום־טוב, זאָל מען קיין „תחנון" נישט זאָגען. דער עולם האָט איהם נאַטירליך נישט געפאָלגט. און אויף מאָרגען האָט זיך בעוויזען אַן אַרטיקעל פון סלעפּיאַנקער רב אין מינסקער „וועקער" (איצט „אָקטיאַבר"), וואו ער איז אַרויסגעטראָטען שאַרף געגען די גבאים און מתפללים, וועלכע אָנערקענען נאָר יודישע יום־טובים, און זענען געגען סאָוויעטישע יום־טובים, — אַ סימן, אַז פרומע יודען זענען געגען דער ראַטעמאַכט...

פון דעם אַליין איז צו זעהען, אַז דער סלעפּיאַנקער רב איז נישט פון די גרויסע בריה־רעה און אַז אַלע זיינע האַנדלונגען זענען נאָר אַ מיטעל איינצוקויפען זיך אַן יחוס ביי די יודישע קאָמוניסטען. די יודישע קאָמוניסטען האָבען זיך אויך איבערצייגט, אַז דער סלעפּיאַנקער איז אַ שוואַכער נפש, און אַז זיי וועלען פון איהם וועניג וואָס נוצען האָבען. זיי האָבען זיך איבערצייגט, אַז דער סלעפּיאַנקער רב איז אַ בלאַזען און דער סלעפּיאַנקער האָט אָנגעהויבען צו שפּילען ביי דער יעווסעקציע די ראָל פון אַ הויף־נאַר.

נישט לאַנג צוריק האָט דער סלעפּיאַנקער רב אַרויסגעלאָזען איינינע יודישע ביכלעך, וואו ער שרייבט זיך אונטער „רב הכולל פון מינסק". אין די ביכלעך טרעט ער אַרויס געגען יודישע דינים און מנהגים. אין איינעם פון זיינע ביכלעך פאַלט ער אָן אויפ׳ן מינסקער גדול און ווייזט אָן, אַז ער איז כלל קיין גדול נישט געווען, והראיה ער האָט חתונה געהאַט מיט דער צווייטער פרוי, נישט אָפּוואַרטענדיג שלש רגלים. דער דין איז דאָך, אַז מען דאַרף אָפּוואַרטען שלש רגלים און דער מינסקער גדול האָט נישט געהיט דעם דין פון מועד קטן און שלחן ערוך, וועלכער זאָגט, „מתה עליו אשתו אל ישא אשה עד שיעברו עליו שלש רגלים" (דעם ענטפער אויף דעם דאַרף מען זוכען אין גליא מסכתא אם אין לו מי שישמשו א. א. וו. — א—ר.).

אין די דאָזיגע ביכלעך בעמיהט זיך דער סלעפּיאַנקער צו בעווייזען, אַז לענין איז גרעסער פאַר משה רבינו, און נאָך אַזעלכע „גייסטרייכע" זאַכען. מיט די ביכלעך נעהט דער סלעפּיאַנקער איבער די הייזער און פון רחמנות וועגען קויפען יודען די דאָזיגע שריפטען און מען וואַרפט איהם צו אַ נדבה. דער סלעפּיאַנקער רב האָט אויך אויפגעהאַנגען אַ צעטעל אויף דער טיר, וואו ער איז מודיע, אַז ביי איהם קען מען בעקומען חופה וקדושין און גטין אָהן שוועריגקייטען. זענען אָבער אויף דעם דאָ וועניג בעלנים. וואָרום, ממה נפשך, אויב לייכט חתונה און לייכט זיך גט׳ן, איז אויף דעם דאָ אין רוסלאַנד אַ בעקוועמערע אינסטיטוציע — „זאַגס". אַרום און אַרום איז דער אַלטער סלעפּיאַנקער רב, וועלכער איז שוין אַ בן־שמונים, פערלאָזען פון גאָט און פון לייטען, און געבען אַ ביטערער אָרימאַן, וועלכער לעבט פון נדבות. פון אייגענע אַוועק און פון פרעמדע נישט אָנגענומען, איז איהם געבליבען בלויז איין זאַך, צו שפּילען די ראָליע פון אַ הויף־נאַר ביי דער יעווסעקציע.

דער סלעפּיאַנקער רב איז איינער פון די טרויעריגע קוריאָזען, וואָס די משונה׳דיגע צייט אין רוסלאַנד האָט אַרויסגערופען.

אַן אַלטער רב פון אַכציג יאָהר שפּילט אַ ראָליע פון אַ לץ, פון אַ בלאַזען אויף פרעמדע חתונות.

אבנר.

ניי'ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניי'ער פאלקסבלאט

24 מאנטאג | דעצעמבער
יא טבת תרפ"ט
זון-אויפגאנג 7.44
זון-אונטערגאנג 3.28

צוליב חגא.

(2) די ארבייט אין די רעגירונגס-אינסטיטו-ציעס וועלען היינט דויערן ביז 12 א זייגער. די נארמאלע ארבייט וועט זיך דאן אנהויבן דאנערשטאג אין דער פריה אין דער געוועהנליכער צייט.

* * *

(2) ווי עס אינפארמירט אונז די באהן-דירעקציע, וועלען, לויט א פעראָרדנונג פון קאמוניקאציאנס-מיניסטעריום, פערהאלטען ווערען די משאות-צוגען היינט, מאנטאג, דעם 24 דעצעמבער פון 6 א זייגער נאכמיטאג ביז מיטוואך, דעם 26 ד. ח. 6 א זייגער. נישט פערהאלטען וועלען ווערען נאר די צוגען, וועלכע פיהרען איבער שנעלע מיליטער-לאדונגען ווי אויך ארטיקלען, וועלכע קענען שנעל קאליע ווערען און לעבעדיגע אינווענטאר.

א טראמוואי און א אויטא האבען זיך צוזאמענגעשטויסען.

(ב) אויף קאנסטאנטינער נעבען נומער 24 איז נעכטען פארגעקומען א צוזאמענשטויס צווישען אַן'אויטא מיט'ן טראמוואי נומער 3.

דער אויטא איז ארויפגעפאהרען אויפ'ן טראמוואי אזוי, אז פונ'ם צוזאמענשטויס זענען בעשעדיגט געווארען די טראמוואי-וואגאנען, צובראכען געווארען אלע שויבען. די שטיקלעך גלאז האבען דערביי פערוואונדעט עטליכע פאסאזשירען עס איז אויך איינגאנצען בעשעדיגט געווארען דער טראמוואי-מאטאר.

דער שאפער פונ'ם אויטא האט זיך באלד אריענטירט, אז ער וועט פון דעם עסק נישט גוט אפשניידען, האט ער איבערגעלאזט זיין אויטא און איז ענטלאפען.

אויטא-ארגיעס.

(ב) די כראניק פון פאגאטאוויע האט נעכטען פעסטגעשטעלט פאלגענדע אומגליקס-פאלען.

אויף ראקיצינער 21 איז ארפגעפאלען פון א פוהר דער 34-יעהריגער יוזעף פארוואלטשיק (26 פולק פון קאניעווער שיסער גאס 32) צום אומגליק איז אין דעם מאמענט אדורכגעפאהרען א אויטאבוס און דעם שוין צוקלאפטען פארנאלטשיק אויך איבערגעפאהרען.

*

(ב) אויף רוג פיעטריקאווער און גלובנא איז איבערגעפאהרען געווארען דורך אַן'אויטא דער 47-יעהריגער יוזעף בעזינער (קילינסקי גאס 252) איןביידע פאלען האט די פאגאטאוויע ערטיילט די ערשטע הילף.

פאליטישער פראצעס

(2) אין קרייז-גערילכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען דעם 22 יעהריגען שמואל ווייינבערג, וועלכער איז געווען בעשולדיגט אין געהערען צו דער קאמוניסטישער פארטיי און אין אנטי-מלוכהשע אגיטאציע.

דאס געריכט האט פערמשפט דעם בעשולדיגטען אויף א יאהר טורמע און צו פערלירען אלע רעכט.

די בעקאנטע דיכטערין קאדיא-מאלאדאווסקא אין לאדז.

(—) אין לאדז ווייל[illegible] איצט די בעקאנטע יודישע דיכטערין קאדיא-מאלאדאווסקא. איהרע פערעהרער מאכען בעמיהונגען אז די באַ קענטע דיכטערין זאל ארויסטרעטען אויף אַן'אָוועגד אין לאדז.

Dr. Z. Rakowski

[illegible]

קאנסטאנטינער 9. טעלעפאן 27-61

[illegible]

נעכטיגע זיצונג פון קהלה-פערוואלטונג.

די נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג האט זיך אנגעהויבען מיט א רייה אינטערפעלאציעס ראזאר זעלמאנאוויטש האט אנגעפרעגט פארוואס ס'איז ביז איצט נישטא קיין ענטפער פון דער רעגולאמין-קאמיסיע וועגען זיין פארשלאג, אז

די געשעפטס פיהרונג זאל זיין אין יודיש

פרעזעס מינצבערג ענטפערט, אז ער וועט נאכזעהען און צושטעלען, אז די קאמיסיע זאל די פראגע ערלעדיגען.

ראזאר ציטרינאווסקי פרעגט אן, וועגען

סקאנדאל

וואס איז געשעהען ביי דער קבורה פון פעלדשער אדאמאוויטש. ער ווייזט אן אז די אגודה וויל אנווארפען זייער שטעלונג אין א געוויסענספראגע. צי ס'האלט שוין נישט אמאל, פרעגט ער, ביים צוריק איינפיהרען קונע'ס מיט שמיץ? ער ווייזט אן, אז די פארערונג פון „שומרי-שבת" פיהרט צום ארויסשטויסען די יודישע ארבייטער אפילו פון זייערע ארבייטס-פלעצער, וואו זיי האלטען זיך נאך.

ער פרעגט אן צי די קהלה-פערוואלטונג האלט אונטער די פארערונג, פון א פערפליכטונג וואס מ'פארערט פון אדאמאוויטש'ס יורש.

אויך ראזאר זעלמאנאוויטש בעריהרט די זעלבע פראגע.

פרעזעס מינצבערג ערקלערט, אז ער ווייסט נישט וואס ס'איז פארגעקומען און אז ער וועט געבען א תשובה אויף דער נאהענסטער זיצונג.

ראזאר רום פרעגט אן צי ס'איז אמת, אז א געוויסער ליפשיץ ארבייט ביים מאכען

אַן'עירוב

און, אז ער בעקומט דערויף פון דער קהלה-פערוואלטונג געלד.

פרעזעס מינצבערג ענטפערט, אז ס'איז אמת. אינ'ם בעשטעטיגטען ביודזשעט איז פערהאן א פאזיציע אויף אויסצופערטיגען דעם עירוב און, אז דער נייער עירוב וועט קאסטען בילינגער ווי ס'האט פערלאנגט פאר זיין סור ה' בנימין קאהן.

ס'ווערט פארגעלייענט א רייה קאמוניקאטען.

א זוהן פון אַן'אנגעזעהענעם מורה הוראה

האט זיך געווענדעט וועגען א סובסידיע פון 1,500 זל. ס'האט זיך אויפגעהויבען א טומעל. אייניגע ראזארעס זענען ארויסגעטרעטען געגען דעם, אנווייזענדיג, אז מ'קען נישט ווארפען קיין קהלש געלדערען, ווער ס'וועט זיך נאר ווענדען, אחוץ דעם מינדסטען רעכט דערצו. ס'איז בעשלאסען געווארען די פראגע אפצולעגען ביז דער נאהענסטער זיצונג. אלס פראטעסט האט דער מורה הוראה ניסן קרול פערלאזט די זיצונג.

נאכדעם איז פארגעלייענט געווארען דער בעריכט פון דער לוסטראציע-קאמיסיע מצד דער שטעטישער סטאראסטווע. דער בעריכט איז אין אלגעמיין צוזאמענגעשטעלט גינסטיג פאר דער „אגודה"-מעהרהייט. דער בעריכט שטעלט פעסט, אז די בעציהונגען פון קהלה-ראט צו דער פערוואלטונג זענען נישט דערלאזבאר און שטעלט פעסט, אז דער ראט איז איבערהויפט נישט פראדוקטיוו. ס'איז בעשלאסען געווארען דעם טייל פון בעריכט, וואו ס'רעדט זיך וועגען ראט, איבערצושיקען צום ראט. דעם גאנצען בעריכט איבערצושיקען אין דער רעגולאמין-קאמיסיע און נאכ'ן דערהאלטען איהם פון דער רעגולאמין-קאמיסיע, נעהמען צו איהם א שטעלונג.

נאכדעם איז מען צוגעטרעטען צו בעהאנדלען דעם דריננענדען פארשלאג פון ראזאר ציטרינאווסקי וועגען בעשטימען 100 טויזענד זל. אויף

אַ קוילען-אקציע

ס'האט זיך דענטוויקעלט א ברייטע דיסקוסיע אין וועלכער ס'האבען אנטיילגענומען די ראזארעס: ציטרינאווסקי, זעלמאנאוויטש, ווייצמאן, טינצבערג נייטאן, בערגער.

ראזאר ווייצמאן האט אריינגעטראגען א קאמפראמיס-פארשלאג, אז מ'זאל נישט איינארדנען קיין ספעציעלע קוילען-אקציע, נאר מ'זאל פערגרעסערען די סובסידיעס-פאזיציע פון דער קאמיסיע פאר סאציאלע הילף און די קאמיסיע וועט בעריקזיכטיגען, אין צוזאמענהאנג מיט די ווינטער חדשים, די בעדערפניש אין קוילען. א גענויען פלאן וועט די קאמיסיע צושטעלען צו דער נאהענסטער זיצונג.

דער פארשלאג איז אנגענומען געווארען. דאן איז בעטראכט געווארען דער ביודזשעט פאר'ן יאהר 1929. דער פרעזעס מינצבערג לעגט פאר, אז אויף דער זיצונג זאל אנגענומען ווערען אין דער ערשטער לעזונג אין דער פארם פון ביודזשעט פאר'ן יאהר 1928, נישט נעהמענדיג אין בעטראכט די אויסשטרייכונגען, וואס זענען געמאכט געווארען דורך די רעגירונגס-אינסטאנצען, דערביי זאלען בעריקזיכטיגט ווערען נאך פאלגענדע סומעס: 100 טויזענד זלאטים אויף א יפבויען אַן'אייגענע היים פאר דער יודישער קהלה אויף זאכארניא 20, 30 טויזענד זלאטים אויף אויסבויען די בורסע פאר מיידלעך און 50 טויזענד זלאטים אויף א מאדערנע מקוה אין שייבלערס ראיאן.

נאך א קורצער דיסקוסיע איז דער ביודזשעט פאר'ן יאהר 1929 אנגענומען געווארען אין דער ערשטער לעזונג מיט אלע פאזיציעס פון ביודזשעט פון יאהר 1928 אהן פעסטגעשטעלטע פאזיציעס.

א בוי-קאטאסטראפע.

8 פערזאן פערוואונדעט.

(—) זונטאג דריי א זייגער פארטאגס האט זיך אויף פושוראווי-גאס אין באלוט דערהערט א געוואלדיגער רויש און באלד נאכדעם האבען זיך דערהערט געשרייען. ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט איז עס איינגעפאלען א פארלאגע אין דער וואוינונג פון ערשטען שטאק און איז אריינגעפאלען אין דער פארטער-וואוינונג פון אונטער די חורבות האט מען ארויסגענומען א שווער-פערוואונדעטע אין קאפ מיט צובראכענע פיס, פרוי אלגא שולץ אויך ביי איהר 3 יאהריג יונגעל איז צובראכען דאס לינקע פיסעל און צוזערדוקט דער ברוסט-קאסטען. נאך 6 אנדערע לאקאטארען האבען בעקומען לייכטערע וואונדען די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט ערטיילט הילף די פערוואונדעטע, פר. שולץ מיט'ן קינד זענען אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

אויפ'ן ארט פון דער קאטאסטראפע זענען אראפגעקומען דער פערטרעטער פונ'ם לייטער אין אויספארשונגס-אמט, קאמיסאר מיקא, דער שטעטישער ארכיטעקט, ווי ס'איז אויפ'ן ארט פעסטגעשטעלט געווארען איז די קאטאסטראפע געשעהען ווייל די בעלקען פון סופיט זענען געווען צופוילט. די הענט זענען געשפאלטען און דראהען איינצופאלען. די פאליציי האט דעריבער פעראָרדענט אז אלע לאקאטארען זאלען זיך ארויסקלייבען פון די וואוינונגען.

פערסמ'ט 9 יודישע מיידלעך.

(—) איינע פון די ארבייטערינס פון אורבאך'ס קראוואטען-פאבריק נאוואמיעסקא 4, האט שבת-צו נאכטס תנאים געשריבען. כדי מהנה צו זיין איהרע חבר'טעס, האט די כלה נעכטען אין דער פריה מיטגעבראנגט אין דער פאבריק א פלעשעל בראנפען און לעקעך און דערמיט מכבד געווען איה"ע מיטארבייטערינס. ווי נאר די 9 מיידלעך האבען אויסגעטרונקען דעם בראנפען, איז זיי געווארען אלע שלעכט, האבען בעקומען פיבער, קאפ-ווייטאג און אנגעהויבען ברעכען. מ'האט ארויס-גערופען די שטאטישע פאגאטאוויע און 2 פריוואט-דאקטוירים, וועלכע האבען די מיידלעך ערטיילט הילף. די דאקטוירים האבען ערקלעהרט, אז די קראפליעס, וואס זענען אריינגעגאסען געווארען אין בראנפען, כדי עס זאל ווערען זיס, האבען אין זיך ענטהאלטען גיפטיגע פארב.

די לאגע פון עטליכע מיידלעך איז זעהר אַן'ערנסטע.

געשטארבען דער פעלדשער אדאמאוויטש.

(—) עהרנעכטען איז געשטארבען דער בעקאנטער פעלדשער אדאמאוויטש. נעכטען אינדערפריה זענען אין דער קהלה געקומען אדאמאוויטשעס קרובים, כדי אדורכצופיהרען די פארמאליטעטען צו דער קבורה. באלד דערויף זענען אבער אנגעקומען עטליכע מיטגלידער פון דער באלוטער „שומרי שבת" און פערלאנגט נישט צו געבען קיין קרקע פאר אדאמאוויטש'ן, ביז זיין זוהן וועט זיך נישט מתחייב זיין, אז ער וועט נישט אפען-האלטען זיין פריזיר-אנשטאלט אום שבת.

ס'איז געקומען צו א גרויסען סקאנדאל אין קהלה-לאקאל. עס האבען זיך אריינגעמישט די דאזארעס: זעלמאנאוויטש און ציטרינאווסקי און ס'איז געבליבען, אז א בית-דין זאל פסקענען ווי אזוי צו האנדלען.

דער פסק פון בית-דין איז געווען, אז אדאמאוויטשעס זוהן מוז אונטערשרייבען, אז ער וועט פון היינט אן האלטען פערשלאסען זיין פריזיר-אנשטאלט אום שבת.

פון דער שטאטישער סטא"אסטווע.

(וו) די שטעטישע סטאראסטווע טיילט מיט: אלע ענינים וואס זענען פערבונדען מיט אויסלענדישע פעסער, פערוויילונגען און פארשטעלונגען מיליטער-ענינים און פון פרעמדע געהערען צו דער קאמפעטענץ פון דער צענטראלע פון דער שטעטישער סטאראסטווע.

בעשטעטיגונגען וועגען בירגערשאפט, ארויס-געבען פעסער, ערלויבענישען אויף צו טראגען געווער, אדמיניסטראטיווע שטראף-ענינים בוי-און סאניטאר-ענינים, עמעריטור, בעשייניגונג וועגען נישט שטראפבארקייט א.א.וו. ווערען ערלעדיגט דורך ביידע עקספאזיטורען פון סטאראסטווע (פלאץ קאשטשעלני 4 און מאגיערסקי 8)

די 1 עקספאזיטור (פלאץ קאשצעלני 4) ערלעדיגט די ענינים פאר די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 1, 2, 3 און 4 פאליציי-קאמיסאריאט פאר די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5, 6, 7, 10, און 12 קאמיסאריאט. די עקספאזיטור אויף 2 מאגיערסקי 8) און פאר די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 8, 9, 11, 13 און 14 פאליציי-קאמיסאריאט – די צענטראלע אויף קילינסקא 152.

אומזאץ-שטייער.

ווער עס איז בעפרייט פון דאז גען שטייער.

(2) ווי עס אינפארמירט אונז די פינאנץ-אמט אין לאדז, דארפען אינדוסטריעלער, וועלכע האבען פאטענטען פון 8 קאטעגאריע נישט צאהלען אין יאהר 1929 קיין אומזאץ-שטייער און די קענען ארבייטען מיט דער הילף פון איין ארבייטער אין דער עלטער פון 17 ביז 55 יאהר, אדער מיט צוויי פראקטיקאנטען. אינדוסטריעלער, וועלכע בעשעפטיגען מעהר ווי צוויי ארבייטער, וועלען ווייטער צאהלען אומזאץ-שטייער. פריי פון אומזאץ-שטייער אין יאהר 1929 וועלען אויך זיין סוחרים מיט האנדעלס-פאטענטען פון 5 קאטעגאריע.

הנחה-בילעטען

אויף די טראמווייען.

(2) מיט א צייט צוריק האט דער מאגיסטראט געשלאסען אַן'אפמאך מיט די צופאהר-טראמווייען אז אין די גרעניצען פון דער שטאט זאלען די צופאהר - טראמווייען איינפיהרען הנחה-בילעטען. איצט איז געשלאסען געווארען אַן'אפמאך אויך מיט די שטאטישע טראמווייען.

פון 1-טען יאנואר וועט א פערזאן, וואס איז געפאהרען מיט'ן צופאהר-טראמוואי דארפען בעצאהלען פאר א טראמוואי-בילעט אין שטאט אנשטאט 25 גר. בלויז 20 גר. די צופאהר-טראמווייען וועלען פון איצט אן קורסירען יעדע 10 מינוט.

דער מאגיסטראט האט אויך א ספעציעלער זיצונג דעם אפמאך בעשטעטיגט און וועט צונויפ-רופען א ספעציעלע זיצונג פון סאניטארען-קאנווענט פון שטאט-ראט, כדי מיטצוטיילען זיי וועגען דעם געשלאסענעם אפמאך.

אַ בריף אין רעדאַקציע.

אַ וואָרנונג!

חשוב׳ע רעדאַקציע!

דערמיט האָב איך דעם כבוד אייך צו בעטען אָפּצודרוקען אין אייער צייטונג פאָלגענדע שורות:

היות ווי עס קומען קיין לאָדז צופאָהרען פון די אַרומיגע שטעדטליך שווער קראַנקע, וועלכע זיילען אָנגענומען ווערען אין איינעם פון די היגע שפּיטאָלען און נישט שטענדיג זענען זיי פּערזענען מיט די נויטיגע פאָרמאַליטעטען איז דעריבער יעדען פרעמדען נויטיג צו וויסען.

אין משך פון דער לעצטער צייט זענען די היגע שפּיטאָלען איבערפילט מיט קראַנקע און היגע איינוואוינער מוזען אָפּוואַרטען אַ לענגערע צייט ביז זיי קאָנען אָנגענומען ווערען אין שפּיטאָל. ווען פאַר אַ היגען איז דאָס שווער, איז עס במילא פאַר די, וואָסקימען אַ הער פון דער פרעמד שווערער און שמערצליכער.

דער קראַנקער פון דער פרעמד קומט ס׳רוב אין בעגלייטונג פון צוויי פּערזאָן און ווען זיי ברענגען אַפילו מיט פון זייערע גמינעס, אַז זיי וועלען בעצאָהלען די שפּיטאָלען פאַר די קראַנקע העלפט דאָס אויך נישט, פּשוט דערפאַר, ווייל ס׳איז נישט דאָ קיין פּלאַץ אין אַזאַ פאַל ווערט דער קראַנקער און די בעגלייטער געבראַכט אין אַ שווערער פערלעגענהייט, ווייל זיי האָבען נישט דאָ וואו צו זיין, און האָבען נישט קיין שום מיטלען צו לעבען און נישט קיין הוצאות צוריק־צופאָהרען מיט דעם קראַנקען. ס׳טרעפט גאַנץ אָפט, אַז דער קראַנקער און די בעגלייטער האָבען פּשוט נישט וואו איבערצונעכטיגען. דעריבער איז וויכטיג צו וויסען:

פון דער פרעמד טאָר מען נישט פריהער ברענגען קיין קראַנקע קיין לאָדז, ביז זיי וועלען נישט וויסען בעגוי, צי ס׳איז פאַרהאַן אַ פּלאַץ פאַר דעם קראַנקען אין שפּיטאָל און פריהער ערלעדיגען די אַלע נויטיגע פאָרמאַליטעטען, וואָס זענען פערבונדען מיט דעם.

ס׳איז כדאי אויפמערקזאַם צו מאַכען, אַז קראַנקע, וואָס נעהמען אַרויס אַ צעטעל פון דער גמינע, אַז זי וועט בעצאָהלען פאַר דעם קראַנקען וועט נאָר אָנגענומען ווערען אין דעם שפּיטאָל צו וועמען דער צעטעל איז אַדרעסירט.

מיט כבוד

יחיאל יצחק בערמאַן.

ראַטמאַן.

פּ. ס. די יודישע צייטונגען אויף דער פּראָווינץ ווערען געבעטען איבערצודרוקען די וואַרנונג.

בעוואָפנטער רויב-אָנפאַל ביי אַ יודישען סוחר.

אַלעקסאַנדער. 23 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט), שבת אַרום 10 אַ זייגער אין אָוונט האָט עמיץ אָנגעקלאַפּט אין דער טיר פון דער וואוינונג פון סוחר שלמה וואָלקאָוויטש קאָשטשעלנאַ 6. ווען וואָלקאָוויטש האָט געעפענט די טיר זענען אויף דער שוועל געשטאַנען מאַסקירטע צוויי באַנדיטען, איינער מיט אַ רעוואָלווער אין דער האַנד גרייט צו שיסען, דער צווייטער האָט מיט אַ עלעקטריש לעמפּעל בעלויכטען דעם קאָרידאָר. די באַנדיטען האָבען אָפּגערוקט דעם טויט-דערשראָקענעם וואָלקאָוויטש פון דער טיר; די טיר פערריגעלט און נענומען בעל-הבית׳עווען. זיי האָבען קודם כל אויסגעלעדיגט אַלע שיפלעדלעך, געפונען 250 זלאָטעס און צוגענומען, ביי וואָלקאָוויטש׳ן אין די טאַשען האָבען זיי געפונען נאָך 50 זלאָטעס, נאָכדעם זענען זיי צוגעגאַנגען צו וואָלקאָוויטשעס פרוי–מלכה, וועלכע ליגט נאָך אין בעט נאָך אַ קימפּעט. ווען די קראַנקע האָט דערזעהען די באַנדיטען, האָט זי זיך אַזוי דערשראָקען, אַז זי איז געפאַלען אין חלשות.

ווען די באַנדיטען זענען נאָכ׳ן רויב אַרויס אויף דער גאַס, איז גלייך נאָך זיי מיט אַ געשריי אַרויסגעלאָפען וואָלקאָוויטשעס אַ שוואָגער.

נאָך די באַנדיטען האָבען זיך בעלאָזט נאָכיאָגען די שכנים. די באַנדיטען האָבען געגעבען עטליכע רעוואָלווער-שאָסען אין דער ריכטונג פון די נאָכיאָגענדע און זיי זענען אָפּגעשטאַנען אַביסעל. אין דער צייט זענען די באַנדיטען נעלם געוואָרען.

וועגען דעם באַנדיטען אָנפאַל אין אַלעקסאַנדראָוו האָט מען באַלד צוויסען געטוהן דער לאָדזער פּאָליציי. מען האָט אַרומגערינגעלט אַלעקסאַנדער און אַדורכגעפירט אַ גאַנצע רייהע אַבלאַוועס און רעוויזיעס. מען האָט אַרעסטירט עטליכע פערדעכטיגע פּערשוינען.

רוסלאַנד און פּרעזידענט הובער.

(ענדע פון 3-טע זייט)

פּאַרטיי פון קליינבירגערטום, מוזען די רעפּובליקאַנער פערבינדען ביזנעס-אינטערעסען מיט הויך-קלינגענדער אידעאַלאָגיע. זיי וואָלטען פערטיידיגט די אַמעריקאַנער ביזנעס-אינטערעסען אין אויסלאַנד פונקט אַזוי שטאַרק ווי די רעפּובליקאַנער, אָבער זיי וואָלטען דערביי געמאַכט דעם אָנשטעל, אַז זיי געהען לתקן עולם במלכות הדעמאָקראַטיע זיי וואָלטען זיך, למשל, נעהענטער צוגערוקט צו דער „פעלקער-ליגע" אַפילו אין איהר נישט אַריינטרעטענדיג. לויט דער מאָסקווער אויסטייטשונג, מיינט דאָס, אַז אַמעריקאַ וואָלט זיך אַקטיוו אַריינגעמישט אין די ענגליש-פראַנצויזישע פּלענער געגען סאָוועט-רוסלאַנד.

די סאָוויעט-פיהרער האָבען דאָס געפיהלט, אַז אונטער אַ דעמאָקראַטישער אַדמיניסטראַציע אין אַמעריקאַ וואָלט דער ריקטאַטאָרישער רעזשים אין מאָסקווע געזען אַ גרעסערע מניעה פאַר אַנערקענונג איידער ביי דער מאַכט פון די רעפּובליקאַנער. אַ וואַרנענדער ביישפּיל פון דעם איז דער פאַקט, אַז די אָפּאָזיציע פון דעמאָקראַטען איז במשך יאָהרען צוליב דער סענטימענטאַלער אַרמענישער פראַגע געווען אומשטאַנד צו פערהינדערען די אַנערקענונג פון דער נייער טערקיי, וועלכע איז אַפילו איצט נאָך ווייט נישט פאָלשטענדיג.

אין אַלגעמיין דאַרף הואווער וועניגער מורא האָבען פאַר דער אַנערקענונג פון סאָוויעט-רוסלאַנד ווי עס וואָלט בעדאַרפט מורא האָבען סמיט. ווען די אַנערקענונג זאָל ברענגען ענטוישונג וואָלט דאָס פאַר סמיט׳ס אַדמיניסטראַציע געווען אַ טויט-קלאַפּ, בעת הואווער וואָלט דאָס גרינגער געקענט איבערלעבען. קאָנסערוואַטיווע רעפּוטאַציע איז אַזוי פעסט, אַז די אַלע אַנטי-רוסישע כחות אין אַמעריקאַ וואָלטען גרינגער זיך געלאָזט איבערצייגען פון איהם איידער פון׳ם „אומזיכערען" סמיט.

ס׳איז אין אַלגעמיין פערהאַן אַ פּאָליטישער כלל, אַז יעדע רעגירונג שפּיגעלט מיט זיך אָב נישט נאָר דאָס, וואָס זי איז, נאָר אויך די כחות, וואָס ווירקען אויף איהר. פון אַ בירגערליכער רעגירונג, וואָס מוז אויסשטעהען אַ שטאַרקען דרוק פון סאָציאַליסטען, קאָן מען אַמאָל ניכער ערוואַרטען פּראָגרעסיווע רעפאָרמען, איידער פון אַ האַלב-סאָציאַליסטישער רעגירונג, וואָס געפינט זיך אונטער׳ן דרוק פון די באַנקען און אָנאָרגאַניזירטען בירגערטום, אַ דעמאָקראַטישע אַדמיניסטראַציע אין היינטיגען אַמעריקאַ וואָלט געווען אונטער אַזאַ שאַרפער מיסטישער השגחה פון דער פינאַנס-וועלט, אַז גראָד זי וואָלט געמוזט זיך אויף יעדען שריט און טריט כשר׳ען.

מיט איין וואָרט, אויב די קומענדע רעפּובליקאַנישע אַדמיניסטראַציע וועט קומען צום אויספיהר, אַז די אַנערקענונג פון רוסלאַנד לוינט זיך פאַר אַמעריקאַ, וועט זי האָבען אויף דעם פעלד פרייערע הענד, איידער אַ דעמאָקראַטישע אַדמיניסטראַציע וואָלט דאָס געהאַט.

עס זענען דערביי דאָ אויך פערזענליכע מאָמענטען. הואווער קען רוסלאַנד. ער האָט דאָרט פערוואַלטעט מיט גרובענס און האָט דאָרט אויך בעת דער רעוואָלוציע פערלוירען אַ היבש ביסעל אינוועסטירטע געלד. ער האָט אינטערעסען אין רוסלאַנד, און וואָלט דעריבער געניינט געווען צו בעהאַנדלען דעם גאַנצען ענין פון אַ ביזנעס-שטאַנדפּונקט. די באָלשעוויקעס גלויבען אויף ריכטיג, אַז מיט ביזנעס קאָנען זיי זיך בעסער צונויפרעדען מיט דער אַרומיגער וועלט, איידער וועגען סענטימענטען און אידעאַלאָגיעס.

אויסער דעם אַלעמען, רעכענט זיך נאָך מאָסקווע מיט די ענגליש-אַמעריקאַנישע בעציהונגען, וועלכע וועלען לויט איהר מיינונג, זיין וועניגער פריינדליך אונטער הואווער׳ן איידער זיי וואָלטען געווען אונטער סמיט׳ן.

אָט דאָס זענען די וויכטיגסטע אורזאַכען, פאַרוואָס די סאָוויעטישע פיהרער האָבען פון׳ם שטאַנדפּונקט פון זייערע איינענע רעאַלע אינטערעסען בעטראַכט דעם זיג פון הואווער אַלס אַ „קלענערען בייז", איידער דעם זיג פון זיין דעמאָקראַטישען געגען-קאַנדידאַט.

א. רעוואוצקי.

פערקויפט ניי-מאַשינען פאַר אַ שטייער-חוב.

דער מאַגאַזין שניידער-מייסטער-פעראיין (אַל. 1. מאַי 2) שרייבט אונז:

גאָדעל ראָזענבלום, זגערזשער 15, אַ שניידער, וואָס אַרבייט אין מאַגאַזין אַריין, האָט געהאַט זיין פערמעגען אַ שראַנק און דריי מאַשינען צו דער אַרבייט.

מיט אַ יאָהר צוריק האָט ער דערהאַלטען אַ קוויט צו צאָהלען „אַברוט".

אַזוי ווי דער הויפּט-אומזאַץ זיינער בעשטעהט אין קיפען ברויט און אויף אַ יום-טוב – אַ פּאָר שיכלעך פאַר די קינדער, האָט מען זיין שראַנק אויסגעצירט מיט צעטעלעך און נישט לאַנג האָט געדויערט און מען האָט די שראַנק פערקויפט.

מיט אַ צייט צוריק האָט מען זיך ווייטער דערמאָהנט אין ראָזענבלום׳ס „אַברוט" און דאָס אייגענע שפּיל האָט זיך איבערגעחזר׳ט, אָבער שוין נישט ביי דער שראַנק. ער האָט קיין צווייטע שוין נישט געהאַט, נאָר מען האָט איהם פערקויפט די צוויי ניי-מאַשינען.

פערזאַמלונג פון החלוץ-המרכזי.

שבת אָוונד איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (ציגעל-גאַס 4) די אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „החלוץ המרכזי". אַלס פאָרזיצער פון דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג איז געוועהלט געוואָרען ה׳ מרגליות. דעם בעריכט פון ועד האָט אָפּגעגעבען מ. טעמפּעלהאָף. ס׳איז צו זעהען די פערצווייגטע טעטיגקייט פון דער אָרגאַניזאַציע: עטליכע גרופּען העברעאישע לעקציעס, סיסטעמאַטישע שמועסען און לעקציעס אויף פערשידענע א"י׳דיגע און ציוניסטישע טעמעס. די איינציגע ציוניסטישע ביבליאָטעק, וואָס בעשטעהט אויסשליסליך פון ערנסטע האַנדביכער פאַר דעם שטודירענדען ציוניסט א. אַז. וו.

אַ דאַנק דער איניציאַטיוו און מאַטעריעלער מיטהילף פון לאָדזער ועד איז צוזאַמענגערופען געוואָרען דעם 8 טען פּ ח. אַ לאַנדעס בעראַטונג פון די גרעסטע סניפים פון „החלוץ המרכזי" אין פּוילען, וואָס האָט קאָנסאָלידירט די בעוועגונג.

דער קאַסע-בעריכט ווערט איבערגעגעבען פון ה׳ ש. צוקערמאַן און בעשטעטיגט דורך דער רעווידיר-קאָמיסיע. אין דער דיסקוסיע איבער׳ן בעריכט נעהמען אָנטייל דו ה"ה: י. גרינבערג, ש. סיראָזסקי.

פון קינא-טעאַטער „זאַכענטאַ".

די ענערגישע דירעקציע פון קינאָ „זאַכענטאַ" בעמיהט זיך צו דעמאָנסטרירען אין איהר קינאָ די בעסטע פילם-פּראָדוקציעס.

נאָך אַ רייהע שלאַגער-פילמען ווערט איצט דעמאָנסטרירט דאָס שפּאַנענדע בילד „דאָס הויז פון שדים". אויף יום טוב ווערט געגעבען אַ פּרעכטיג בילד א. נ.: „נאַכט-פייגעל" אין דער אויספיהרונג פון די בעסטע עקראַן-קינסטלער. דער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ד. שימקעוויטש איז בעפרידיגענד.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(2) מ. ליפּיעץ (פּיעטריקאָווער 193), מילער (פּיעטריקאָווער 46) וו. גראָשקאָווסקי (קאָנסטאַנטינער 15), א. פּערעלמאַן (ציגעל-גאַס 64), ה. ניעוויאַראָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 57), ס. יאַנקעלעוויטש (אַלטער מאַרק 9).

הערץ גראָסבאַרטס קאָנצערט.

ס׳קומט באמת אַ יישר כח דעם פאָלקס אוניווערזיטעט ביי דער געזעלשאַפט „קולטור-ליגע" פאַר דעם וואָרט-קאָנצערט פון שבת פאַרמיטאָג.

דער נאָמען הערץ גראָסבאַרד דאַרף נישט קיין שום ספּעציעלע שבחים. אָבער דאָס, וואָס ער האָט אונז דעם שבת געגעבען איז געווען אַן אמת׳ער קאָנצערט.

דער דאָזיגער גרויסער יודישער אַרטיסט האָט אָהן גרים, אָהן דעקאָראַציעס געשפּילט פאַר אונז די שאַפונגען פון פּרץ, שלום עליכם, נאַדיר, יהואש, האַלפּערין און ינטשעווסקי.

און דער עולם, ער איז שוין איינמאָל אַ מבין אויף עפּיס גוטס, דער זאַל איז געווען איבערפולט, און יעדער צוהערער האָט מיטגעלעבט מיט אַלע תנועות און וויברירונגען פון אַרטיסט גראָסבאַרט.

ווי מיר דערוויסען זיך, גרייט זיך דער פאָלקס-אוניווערזיטעט ביי דער געז. „קולטור-ליגע" איינצואָרדנען אַ צווייטען וואָרט-קאָנצערט פאַר דעם אַרטיסט גראָסבאַרטס אָפּפאָהרען קיין רומעניען.

Dr. med. A. Uryson

אינערליכע קראַנקהייטען

ספּעציעל מאגען, דאַרם און לעבער-קראַנקהייטען

קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85

נעמט אָן פון 3 ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

דער בעקאַנטער רעכטס-קענער

י. איינפעלד

וואוינט איצט אויף פּעטריקאָווער 31.

נעמט אויך אונטער דורכצופיהרען אין בוררים-געריכטען די שווערסטע סכסוכים געוויסענהאַפט און לויט די פּערפליכטענדע געזעצען.

שפּרעכשטונדען טעגליך פון 5–8 אָוו.

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע

מאַגיסטער נ. שאַץ

פּעטריקאָווער 37, 2. שט. פּראָנט.

אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכען א. אַז. וו.

אורין-אַנאַליז – 4 זל.

טעלעגראַמען.

אויפרייס אויף אַן אונטער-וואַסער-שיף

נעאַפּאָל, 23 (אַטע) אויף דער דעק פון דער אונטערוואַסער-שיף „הא 1", איז בעת׳ן אויסלאָדען אַקומולאַטאָרען פאָרגעקומען אַן עקספּלאָזיע.

2 אָפיצירען זענען דערהרגעט געוואָרען און 5 זענען פערוואונדעט.

בעת׳ן גרובען-אומגליק אין יאַפּאַן

זענען אומגעקומען 50 אַרבייטער.

פּעקין, 22. (אַטע) אין סאָרהו-יאַפּאַן האָט זיך אין אַ קוילען-גרובען אָפּגעריסען אַ מינע, אין וועלכער עס זענען געפאַהרען 70 אַרבייטער, 50 פון זיי זענען דערהרגעט געוואָרען.

סטאַלין שלום מיט טראָצקי׳ן?

טראָצקי זאָל זיין דער ממלא מקום פון טשיטשערין׳ען.

בערלין, 23 (ספּ. טעל.) פון קרייזען, וואָס זענען נאָהענט צו דער קאָמוניסטישער אָפּאָזיציע (טראָצקיסטען) דערוויסט מען זיך, אַז די טעג איז געקומען צו אַ הסכם צווישען סטאַלינען און די פאָרשטעהער פון דער אָפּאָזיציאָנעלער ריכטונג. אַ בעווייז דערצו איז – אַ רייהע איבערגרופּירונגען אין דער סאָוויעטישער מלוכה-מאַכט, וואָס וועט געוויס דערפיהרען צו זעהר וויכטיגע פּערסאָנעלע ענדערונגען.

ווי עס ווייזט זיך אַרויס, האָט סטאַלין, וועלכער איז בעדראָהט געוואָרען דורך דער רעכטער אָפּאָזיציע פון ריקאָוו׳ן, זיך פאַרשטענדיגט מיט פאָרשטעהער פון טראָצקיסטען און דער פּועל יוצא דערפון איז דערוויל דער פאַקט, אַז טראָצקי איז שוין איצט נישט אין וויאַטקע, נאָר אין סוכום אויף קאַווקאַז.

די אויבער-לייטונג אין „איזוועסטיע" זאָל האָבען צוהערענטען איבערגענומען ראַדעק-סאָקאָלניקאָוו, און אַלס פאָרזיצער פון מאָסקווער סאָוויעט זאָל מען האָבען בעשטימט מאָלאָטאָוו׳ן.

אַזוי זאָל אויך טראָצקי פערנעהמען טשיטשערינס אָמט, און אָנפיהרער פון דער סאָוויעטישער אַרמעע זאָל ווערען אָוסעיענקאָ, וועלכער איז אַ לענגערע צייט געווען אַמבאַסאַדאָר אין פּראַג, און לעצטענס – סאָוויעטישער געזאַנדטער אין פּראַג.

די פייערונג פון 10-יעהריגען יובי-לעאום פון „הבימה" אין תל-אביב.

ירושלים. (י.ט.א.) אין תל אביב איז פאר-געקומען א גרויסע פייערונג לכבוד דעם 10-יעה-ריגען יובילעאום פון „הבימה". אין דער פייערונג האבען זיך בעטייליגט העכער 1,500 פערזאן פון גאנץ ארץ ישראל. ח. נ. ביאליק האט געהאלטען א הייסע רעדע, אין וועלכער ער האט געשילדערט די ביז-איצטיגע דערגרייכונגען און די אויפגאבען פון דער „הבימה" ביאליק האט אונטערגעשטראכען דעם קולטורעלען, נאציאנאלען און קינסטלערישען ווערט פון „הבימה". מיט 10 יאהר צוריק, ווען די מלחמה האט צושטערט דאס רוסלענדישע יו-דענטום, איז „הבימה" געווען די לעצטע פעסטונג פון העברעאיזם און פון העברעאישען גייסט. בע-גריסונגס-רעדעס האבען געהאלטען אין נאמען פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און פון ועד-הלאומי ד"ר בן ציון מאסיגזאן און אין נאמען פון דער תל-אביב'ער שטאט-פערוואלטונג — דער צייט-ווייליגער בירגער-מייסטער ה' רוקח. עס זענען צוגעקומען פיל בעגריסונגס-דעפעשען פון ווארשע, מאסקווא, לאנדאן, בערלין און ניו-יארק. צוו. אנ-דערען זענען דערהאלטען געווארען בעגריסונגען פון דער אלמנה נאכ'ן רעזשיסער וואכטאנגאוו, ד"ר אלפרעד קער, ארנאלד צווייג, ד"ר יעסנער, פון „תרבות" אין פוילען און פון די געוו. מיט-גלידער פון „הבימה" וועלכע געפינען זיך איצט אין אמעריקא.

אין נאמען פון „הבימה"-אנסאמבל האט גע-ענטפערט אויף די בעגריסונגען דער ארטיסט טשעמערינסקי, וועלכער האט אנגעוויזען אויף די גרויסע פערדינסטען פון וואכטאנגאוו, סטאניס-לאווסקי און איצטיגען רעזשיסער דיק פאר דער „הבימה". טשעמערינסקי האט ערקלערט, אז דער גאנצער אנסא בל איז פול מיט ענערגיע און גלויבען אין דער צוקונפט. דער גאנצער עולם שטעהט אויף און בעגריסט ענטוזיאסטיש די „הבימה"-ארטיסטען.

צום סוף איז בעשלאסען געווארען איינצו-שרייבען די „הבימה" אין גאלדענעם בוך פון יו-דישען נאציאנאל-פאנד.

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
פינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען-הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע נערוועזון. אין דערהיים פון 3—5 נאכמיטאג.
צוריקגעקעהרט.

יורידישע עצות.

אין דער דאזיגער אפטיילונג גיט די רע-דאקציע פון „נייעם פאלקסבלאט" ענטפערען אויף יורידישע פראגען, וואס ווע-רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופאן.
יורידישע אפטיילונג
פון „נייעם פאלקסבלאט".

גילטיג דעם 24-טען דעצעמבער 1928

8519. בר. פון פעפער גאס.
אין דעם פאל איז נישט קיין אונטערשיד, צי איהר האט ארבייט אדער זענט אין איצטיגען מא-מענט גראד ארבייטסלאז.

8520. מ. פון לאטאמירסקא גאס.
אויב איהר פיהרט נישט קיין ווערקשטאט, דארפט איהר צאהלען פאר'ן 4-טען קווארטאל 51 זל. 29 גר. גרונד דירה-געלד און 2 זל. 80 גר. אויפ'ן חשבון פון די אויסגאבען.

8521. ל. ב. פון 1907.
אויב איהר האט בעקומען קאטעג. C, וועט מען אייך קיין בעזונדערע שוועריגקייטען נישט מאכען ביים ארויסנעמען אנ'אויסלענדישען פאס.

8522. פ. א.
אין דער ביזהעריגער האנדלונג פון אייער מאן זעהן מיר דערוויילע נאך נישט קיין סמנים פון א קרימינעלען פערברעך, ממילא קאן קיין רייד נישט זיין, אז דער פראקוראטאר זאל זיך מיט'ן ענין פאראינטערעסירען, די מאכט קאן נישט צווינגען קיין פרוי, אז זי זאל דוקא מוזען וואוי-נען מיט איהר מאן פונקט, ווי מען קאן נישט צווינגען קיין מאן, אז ער זאל וואוינען מיט דער פרוי, דאס איז ארויין ציוויל-סכסוך. איהר קאנט אין בעסטען פאל פערקלאגען דעם מאן אויף אלי-מענטען.

אנ'אנדערען כאראקטער וועט די גאנצע זאך ערשט אננעהמען, ווען ער וועט, נישט געט'ן דיג אייך, חתונה האבען אדער פרובען התונה צו הא-בען מיט א צווייטע. דענסמאלט בי איהר אייך געלט אויפ'ן חשבון פון נדן. דאמאלט ערשט וועט זיך דער פראקוראטאר אינטערעסירען אין דער זאך און צוציהען איהם צו פעראנטווארטליכקייט פאר ביגאמיע אדער פאר בעגעהן א נעוועהנליכע אפערע.

8523 לעאן פעלדמאן:
8524 שטענדיגער לעזער פון בראמאווסקיגא
8525 דלוזשניק:
8526 א טרייער לעזער פון זשראמסקיגא 44:
8527 י. צ-ד:

ווענען אייערע ענינים מוזט איהר זיך פער-זענליך פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 סיטפרעכנבענגרין די צייטונג.

8528 א האלץ-הענדלער:
איהר קאנט ארויסגעבען אויפ'ן פערלאנג פון קונה א בעשטעטיגונג, אז די סחורה איז ביי אייך געקויפט געווארען און איהר האט דערפאר בע-קומען בצאהלט.

איהר טארט אבער בשום אופן נישט ארויס-געבען קיינע פארמעלע רעכנונגען און די בעשטע-טיגונגען טארען אויך נישט טראגען דעם כאראק-טער פון א רעכנונג.

8529 איגס-איגרעק:
אין רעזערוו ווערען ערשט נאדקאנטיגענ-טאווע מיליטער-פליכטיגע פעררעכנעט נאכ'ן 25-סטען יאהר.

איהר האט אבער סיי ווי האפנונגען צו בע-קומען פון די מיליטער-מאכט אנ'ערלויבניש אויף אנ'אויסלענדישען פאס.

8529 א שפאר-ביכעל בעזיצער:
די פעראָרדנונג צו רעגיסטרירען פאליזען פון דער געוו. רוסישער פערזיכערונגס-געזעלשאפט „ראסיא" האט בכלל קיין שייכות נישט צו די ביכלעך פון דער געוו. רוסישער מלוכה באנק אדער שפאר-קאסע.

8530 א געטרייער לעזער פון וואלבארסקא 16:
צווינגען דעם לאקאטאר, אז ער זאל אייך אומבעדינג איבערגעבען די דירה, קאנט איהר נישט, איהר האט נאר דאס רעכט צו פאדערען אנ'ענטשעדיגונג אין דער הויך פון דאפעלטען האנדגעלט.

צום קארנאוואל
עמפפעהל איך דער געעהרטער קונדשאפט די נייעסטע
פראנצויזישע פערפומען, טואלעט-זייפען,
פודער, קעלנישע בלומען-וואסערן
ווי אויך א רייכען אויס-וואהל פון אלער ארט קאסמעטיק
צו שטוינענד ביליגע פרייזען.
Perfumerja J. DRUKIER
ZAWADZKA 11, tel. 75-92.

די נאקעטע שעהנקייט.

די מאדע אויף בילדער פון נאקעטע פרויען אין קונסט און אין לעבען אין פאריז

עס האט זיך געעפענט די יעהרליכע פאריזער בילדער - אויסשטעלונג, דער וועלט - בעריהמטער „הערבסט-סאלאן". אין דעם ריזיגען גראנד-פאלי, וועלכער ליגט צווישען די עליזעעך-פעלדער און דעם אינוואלידען-הויז, זענען אויסגעהאנגען טויזענדער בילדער און צווישען זיי סקולפטורען פון שטיין, מאר-מאר און שניידהאלץ, נייע מעבעל, דעקאראטיווע ציהרונג אהן א שיעור. אלערליי זאכען: טאלענטיר-טע, מיטעלמעסיגע, געקינסטעלטע און אויסגעטראכ-טע, נישטיגע און ווידער אנדערע מיט גלענצענדע אידייען און איינפאלען. אין דעם „זאל ר'אנער" מיט בילדער פון גרויסע, בעריהמטע קינסטלער, העננ-גען מאקע וואונדערשעהנע מאלערייען. איהר בלייבט שטעהן ענטציקט און איבערראשט. א פאר אזעל-כע מאלערייען בעראנקען אייך דערפאר, וואס איהר האט געמוזט אנקוקען טויזענד טאלאנטלאזע שמי-רערייען.

אבער נישט די גוטע אדער שלעכטע בילדער פון איך דא אויסען. איך גיב דא נישט קיין איבער-זיכט פון פאריזער הערבסט-סאלאן. מיך האט פער-אינטערעסירט אנ'אנדער פראגע; אין די צעהנדלי-גער זאלען פון דעם גרויסען פאלאץ זענען אויסגע-האנגען הונדערטער בילדער פון נאקעטע פרויען-קערפערס. נאקעטע שעהנהייטען זיצען און שטעהען און ליגען אין אלערליי פאזען. איהר טראכט נישט וועגען דעם, ווען איהר הויבט אן ארומגעהן איבער די זאלען. ווען איהר געהט אבער ארויס טאנצען פאר אייערע אויגען די נאקעטע קערפערס: בלאסע, געלע, בלויע, גרינע,...

מסתמא איז דאס אזא מוסטער פון שעהנ-קייט און פארם, פון גראציע און פראפארציע, אז יעדען קינסטלער ווילט זיך אויספרובירען זיין פער-מעגען ביים מאלען די נאקעטע פרוי. אדער אפשר איז דאס די ארימקייט פון איניציאטיוו און טא-לאנט? אויף דער גאנצער אויסשטעלונג האב איך נישט בעמערקט קיין בילדער פון קינדער, נישטא קיין בילדער פון קינדער-קעפ אדער קינדער-קער-פערס, נישט געזעהן קיין נעקסייטשטע פנימער פון אלטע פרויען, פון פיערטעס, פון ארבייטערינס, פון מוטער-ווערען אדער מוטער-פריידען.

פון וואנען נעהמט זיך דאס? אפשר איז מיט די מאלערס דאס איינענע ווי מיט די פאלעטן-טענ-צערס? דער שכל געהט ביי יענע אוועק אין די פיס און פיעת בלויז צו מאלטען — אין די מינגער. און אפשר איז דאס א צייכען פון נאכלויפען די ביליגסטע אינסטינקטען פון המון. עס איז נישט צו פערשטעהען די יאגעניש נאך דעם עפעקט פון דעם פרויען-קער-פער: פאר א פאר צעהנדליג פראנק איז דאס פער-געניגען צוגענגליך יעדען איינציגען מענשען. אזוי ווי מען קויפט ווינטערזיבען, האוואנער באנאנען, בולגא-רישע ראזען, אנאנאסען.

* * *

פאריז האט בעקומען א נייעם פערוויילונגס-פלאץ, דעם שעהנסטען, דעם עלעגאנטסטען און דעם טייערסטען. א הערליכער פאלאץ אין שעהנ-סטען טייל פון שטאט, אויף שאנז-עליזע. דער ארט טראגט דעם נאמען פון דעם בעריהמטען אי-טאליענישען באר-פלאץ — לירא. אפילו פאר פאריז א סענסאציע! אפילו פאר די נאקעטע, לוסטיגע הייזער איז דער „פאלאץ פון נאקעטקייט" א סענסאציע, און איהר מוזט דאך מודה זיין, אז מען דארף קענען איבערשפרינגען אזא סין פאריז.

לירא איז נישט קיין פערוויילונגס-פלאץ פאר „פאלק" אדער פאר „אינטעליגענץ". געלד! און נישט אויף דעם פאריזער שטייגער. קיין לירא דארפט איהר געהן, אויב איהר זענט א קבצן, מיט א דריי-פיר-הונדערט פראנק אין דער קעשענע, א סומע, אלזא, וואס צעהלט ביי אונז אזוי פיל ווי דרייסיג-פערציג דאלאר. אבער נישט דאס איז דער עיקר: קיין לירא דארפט איהר געהן, וועלענדיג גע-ניסען און ווייעגדיג אימשטאנד צו געניסען פון אנ-קוקען די פרויען-נאקעטקייט. דאס אנקוקען, וויפיל איהר ווילט און וויפיל איהר קענט.

לירא איז א שטיק פון אלטע רוים. עס פעהלען נאר א פאר קלייניגקייטען, כדי עס זאל בעקומען דעם בייגעשמאק פון אלע אלט-רוימישע פערגעניגענס. ווייל אין לירא טרעפט איהר נאקעט, אינמיטען פון דער „פינפטער" און „אכטצעהנ-טער" געזעלשאפט, נישט סתם נאקעטע פרויען, נאר ליידים פון דער „העכסטער" געזעלשאפט, מאמעס פון קינדער, ווייבער פון מענער. אין דעם בעשטעהט דאס ביסעל וואלץ און פעפער. איהר טוט זיך אן אין א סמאקינג, איהר זעצט זיך אוועק ביי א טיש מיט א גוטען סאלציט און שאמפאניער און דא אינמיטען פון הערליכען רעסטאראן און טאנץ-זאל קאנט איהר זיך דערקוויקען מיט א בילד, וואו א פאר טריט פון אייך שווימען ארום אין א באסיין פיס, וואסער אנגער, שטיפען ביסלעכווייז נאקעטע פרויען. פאר אייער געלד האט איהר דא סועל-טענע פערגעניגען צו זעהן נאקעט די פרוי פון דעם אדער יענעם בעקאנטען מאן. אלע זענען געקליי-דעט אין די בעסטע טואלעטען, מענער אין שווארצען, פרויען אין באל-קליידער, און אינמיטען זאל — די נאקעטע שעהנהייטען.

דאס איז אבער נישט אלץ: אפשר האט איהר אליין אויך חשק צו שפילען זיך אין נאקעטקייט און ערלויבטער אויסגעלאסענקייט, קאנט איהר דאס טון. יעדער גאסט פון דעם דאזיגען עלעגאנטען און לוקסוריעזען פלאץ בעקומט ביים אריינקומען אנ'איינענעם קליינעם צימערעל צום אויסטון זיך. איהר קאנט זיך אויסטון, אנטון א טריקא צום באדען זיך, א באדע-מאנטעל פון אויבען אדער אהן א באדע-מאנטעל און אוועקזעצען זיך אזוי צום עס-טיש. אין דעם בעשטעהט דער גאנצער צימעס: נאקעט וויפיל איהר ווילט און ווען איהר הילט.

* * *

אויף אלע פאריזער פלעצער, גאסען און בול-וואַרען, אומעטום וואו מען שטעלט סקולפטור-פיגורען כדי אויסצופוצען די שטאדט שטעהען דא נאקעטע פרויען-קערפערס. ערשט נישט לאנג, נאך דער דעקאראטיווער אינטערנאציאנאלער אויסשטע-לונג, האט די שטאדט פאריז אפגעקויפט ביי אונ-זער בעריהמטען קינסטלער, דעם סקולפטאר יחזקאל אראנסאן, א גרויסע פיגור פון א נאקעטער פרוי און אהעקגעשטעלט זי איבער א ברונעם ביים ברעג פון דער סענע, אנטקעגען קיי ד'ארסיי, דעם פא-לאץ פון דעם מיניסטעריום פאר אויסלענדישע ענינים.

ווען אונזערע צייטונגען ברענגען אמאל די ידיעה, אז די אדער יענע שוישפילערין האט זיך אפ-געזאגט פון איהר קאנטראקט, ווייל זי האט נישט געוואלט אויפטרעטען אויף דער ביהנע נאקעטער-הייט, בעטראכט מען דעם דאזיגען „קאפריז" אלס די גרעסטע משוגעת. ווען אנדער עס און וועמען שאדט עס, טראכטען זיך די שרייבער, ווען די פרוי וועט זיך בעווייזען אזוי ווי די מאמע האט זי געהאט. די מענער, וואס ווילען קיינמאל נישט דערלאזען, אז זייערע פרויען אדער טעכטער זאלען ערשיינען פאר דעם פרעמדען טעאטער-עולם אהן א שטיקעל קלייד, ווילען גארנישט פערשטעהן די עקשנות פון די „באנאַ-רישע ווייבלעך". קיין לירא קומען זיך צונויף חשובע הערען, פאמיליען-פאטערס, טאטעס פון יונגע טעכ-טער. ווען עמיצער זאל א קוק טון אויף זיי איידער מען הויבט אן דאס „פראגראם", וואלט מען גע-קאנט מיינען, אז דאס איז א זיצונג פון אנ'אקאד-רעמיע. נישט לאנג האט מען ד' אנעקליבען די שעהנסטע אינטערנאציאנאלע שעהנקייט. די מבינים האבען מיט ערנסטע פנימער בעטראכט דעם פאראד פון נאקעטע פרויען פון אלערליי פעלקער. דעם ער-שטען פרייז האט בעקומען די פוילישע טענצערין מאראם סמאלינסקא. מ'האט זיך צוגעקוקט צו איהר אריינגעטראכט זיך און בעשלאסען אויפ'ן גרונד פון די ערנסטע שטודיען, אז איהר קערפער איז דער שענסטער...

מערקווירדיג — דעם הירכשניטליכען פראנ-צויזישען בירגער עקעלט פון דער דאזיגער שענקייט און ער קוקט זי נישט אן. איך מיין נישט דעם קליינבירגערליכען זאטען באלעבעסעל, נאר אפילו דעם פראנצויזישען אינטעליגענטען פיינשמעקער, אפילו דעם ליבהאבער פון שעהנקייט, די אומגע-וועהנליכע אויסגעלאסענקייט אינמיטען פון דער שטאדט, אין הארצען פון פאריז, האט שוין מעהר נישט צו טון מיט שעהנקייט. ס'איז פשוט קויפ-פען-פערקויפען. ס'איז אין דער אמת'ן דער איינגע-נער עקספארט ארטיקעל, ווי פערפום אדער אנדע-רע לוקסוס-זאכען, וועלכע ווערען צוגעגרייט פאר דעם האנדעל אין אויסלאנד, פאר אויסלענדער, אבער נישט פאר די פראנצויזען.

אין אלטערטימליכען גריכענלאנד איז דער נא-קעטער קערפער געווען געהייליגט. עס איז געווע-זען א שטיק נאטור, אן'אפנוס פון דער נאטור. דערביי האט מען געטראגען די ברייטע, ווייטע קליי-דער מיט פאלדען. די ליניעס און די פארמען פון דעם קערפער זענען געווען בעהאלטען אונטער דעם ברייטען מאנטעל. היינט ווערט דאס קלייד „די אויסגעגאסען" צוגעפאסט צום קערפער פון דער פרוי. אפילו, ווען זי איז אנגעטאן, זעהט מען פון אלע זייטען אלע „קלייניגקייטען". דערוויל ווענען ארויס די לעצטע מארע פאר דאמען קליידער מיט לאנגע — לאנגע! — קליידער. א געוויסע רעאק-ציע געגען די קורצע קורץ-קליידלעך. אינגיכען וועט מען זעהן ווי ווייט די דאזיגע גרויסע רעפארם האט געבראכט און צי זי האט אויך פערכאפט ערגעץ דאס קלייד פון נאקעטקייט.

ווער ווייסט, אפשר איז דער ענין פיל ערנ-סטער ווי מען קאן מיינען: אפשר טרעטען מיר אריין אין א צייט, ווען דער מענש וועט זיך אינ-גאנצען בעפרייען פון קליידעל, יערענפאלס פון מאָ-דערנע קליידער, אפשר וועט מען אין א צענד-ליג יאהר ארום ארומגעהן איבער די גאסען נאקעט און קיינער וועט נישט געפינען אין דעם קיין געשמאקלאזיגקייט. פאר די אמעריקאנער, וועלכע גלויבען נישט אין דער דארווין-טעאריע, וועט עס זיין א בעווייז, אז זיי האבען געמאכט א טעות און אז מענשען שטאמען פאקטיש פון מאלפעס...

נ. גראסמאן.

„פּראָפעסאָר" הורוויץ, קעניג פון טעאַטער-שונד, שפּילט אַפ אַ חתונה אויף די גאַסען פון ניו-יאָרק.

אַ טבע האָט „פּראָפעסאָר" הורוויץ געהאַט, אַז ווען ער האָט זיך אויף עפּעס פערלייגט, האָט ער עס געמוזט דורכפיהרען.

זיין מוח האָט שטענדיג געאַרבייט אויף נייע המצאות, נייע איינפאַלען. קומט ער איינמאָל צוגעהן מיט אַזאַ איינפאַל:

הערט, — זאָגט ער — איך האָב אַ פּלאַן ווי אַזוי צו פעראינטערעסירען אַלע יודען מיט טעאַטער

— וואָס פאַר אַ פּלאַן?

— גאַנץ קאָיינפאַך: אין ניו-יאָרק ווערען פאַר-האַן פערשידענע פעראיינען, אָרדענס און לאָ-דושעס, טאָ פאַרוואָס-זשע זאָל מען נישט גרינדען אַזאַ אָרדען, וואָס זאָל אַלע מיטגלידער איינג פער-בינדען מיט טעאַטער? איז אָט וועט איהר זעהן ווי איך וועל גרינדען אַזאַ אָרדען.

אַ לענגערע צייט האָט ער געאַרבייט אויף דעם פּלאַן. אויסגעאַרבייט אַלע איינצעלהייטען, און ווען אַלעס איז שוין געווען פאַר איהם קלאָר און דייט-ליך, האָט ער געגרינדעט אַזאַ אָרדען און איהם אַ נאָמען געגעבען „דורם האַרפּע".

לויט די כללים וואָס דער „פּראָפעסאָר" האָט אויסגעאַרבייט פאַר'ן אָרדען, האָט יעדער מיטגליד געדאַרפט צאָהלען צוויי דאָלאַר אַ וואָך. און דער-פאַר קריגט ער פאַר צוויי דאָלאַר אַ בילעט אין טעאַטער יעדע וואָך. חוץ דעם קריגט ער 7 דאָלאַר אַ וואָך קראַנקען-דיווידענטען אין פערלויף פון 10 וואָכען צייט, און ווען ער מאַכט חתונה אַ טאָכ-טער, נים איהם דער אָרדען 500 דאָלאַר צו גע-בען נדן, און אין פאַל פון טויט קריגט זיין ווייב פינף הונדערט דאָלאַר טויטען-געלד.

ווען מיר האָבען דערהערט די פּונקטען, האָ-בען מיר געשטוינט.

— פּראָפעסאָר, ווי וועט דאָס זיין מעגליך? ווי וועט מען דאָס קענען?

— נישקשה — האָט דער „פּראָפעסאָר" גע-ענטפערט — פערלאָזט זיך אויף מיר. איהרט שוין זעהען.

נישט פערלירענדיג קיין איבעריגע צייט, האָט דער „פּראָפעסאָר" גלייך אָנגעשריבען אַ בראָשורע, זי אָפּגעדרוקט און זיך גלייך פערשפּרייט אין די טויזענדער עקזעמפּליאַרען. דערצו האָט ער נאָך בעקאַנט געמאַכט אין די צייטונגען אויך, און אַזוי איז אין פערלויף פון אַ קורצער צייט אין שטאָט גע-האָרען אַזאַ טומעל מיט „דורם האַרפּע", אַז עס איז שוין נישט שווער געווען צו פערווירקליכען דעם פּלאַן

דאַן האָט „פּראָפעסאָר" הורוויץ זיך גענומען אַרבייטען נאָך מיט מעהר פלייס, און טאַקע מיט אַ סיסטעם: וואו נאָר ערגעץ אַ גרויסער מיטינג אין אַ פעראיין, איז ער געקומען אַהין בעטען די ער-לויבניש, מען זאָל איהם לאָזען האַלטען אַ רעדע. ס'פערשטעהט זיך, אַז ווען דער עולם האָט דערהערט, אַז דער „פּראָפעסאָר" הורוויץ אַליין איז דאָ, איז מען געווען נייגעריג איהם צו הערען. דאָס ערשטע, וואָס דער „פּראָפעסאָר" האָט געטון, איז געווען — אָפּגעזונגען מיט'ן כאָר דעם קאַפּיטעל תהילים „מזמור לדוד". דאָס האָט געווירקט ווי אַ צייבער, און דער עולם האָט שוין געפּאַטשט „בראַוואָ" דערנאָך האָט דער פאָרזיצער פאָרגעשטעלט דעם בעל דבר אַליין, און ער, דער „פּראָפעסאָר", הייסט עס, אָנגעטון אין אַ גרויען ראָק און אין אַ הויכען גרויען צילינדער-הוט האָט זיך וואַקסנע אַוועקגע-שטעלט פאַר'ן עולם און גענומען רעדען און רעדען וועגען דעם נעפּלאַנעמטע אָרדען „דורם האַרפּע".

און דערביי האָט ער נישט געזשאַלעוועט קיין פּסוקים און מאמרים פון תנ״ך און פון תלמוד און אויך ציטאַטען פון רמב״ם; און טאָמער איז דאָס נאָך גע-ווען ווייניג, האָט ער גענומען בראָקען ציטאַטען פון דייטשע דיכטער און דענקער. און דער סוף איז גע-ווען, אַז נאָכדעם, ווי ער האָט פערענדיגט זיין דרשה האָבען גענומען פליהען צוויי-דאָלערינע פון אַלע זייטען און אַלע האָבען זיך פערשריבען אַלס מיטגלי-דער פון דעם נייעם טעאַטער-אָרדען „דורם האַרפּע"

ער האָט געאַרבייט אַזוי, אַז אַלץ, זאָל אַרויס-קומען צערעמאָניעל, פּייערליך, און מיט אַ קנאַק. ביים פערשרייבען די נייע מיטגלידער האָט דער כאָר געזונגען „מזמור לדוד", און דאָס אַליין האָט שוין געשאַפען שטימונג.

אַזוי איז ער יעדען אָוועגד מיט אַ כאָר געווען אויף עטליכע מיטינגען און אומעטום געהאַט גרויס ערפאָלג, דערנאָך האָט ער געזונגען אַנדערע רעד-נער, אויך זיי געשיקט מיט כאָרען אויף די מיטינ-גען, און ער אַליין איז געגאַנגען בלויז צו די גאָר גרויסע פערזאַמלונגען, וואו ומען האָט געדאַרפט שטאַרק אויסנעהמען.

יעדען אָוועגד האָט מען אַזוי „בעאַרבייט" פון פופצעהן ביז צוואַנציג מיטינגען. עס זענען אַריינ-געקומען טויזענדער דאָלאַר. עס האָבען זיך פער-שריבען טויזענדער מענשען, און דאַן האָט „פּראָ-פעסאָר" הורוויץ באַלד געדונגען אַ טעאַטער און בעשלאָסען צו פייערען די גרינדונג פון טעאַטער-אָרדען מיט אַ גראַנדיעזען פּאַראַד, וואָס זאָל אויפ-רודערען די גאַנצע שטאָט.

און ער האָט דאָס דורכגעפיהרט.

אָנגעהויבען האָט זיך דער פּאַראַד אויף ראַט-גערס סקווער, אין דעם צענטער פון די יודישע רעדאַקציעס. און וואָס דאָרטען האָט זיך אָפּגעטון! צעהנדליגער טויזענדער מענשען זענען צום פּאַראַד געקומען. פּאָליציי, פערד, קאַרעטעס, וואָגענס. „פּראָ-פעסאָר" הורוויץ און זיין געהילף יחיאל שרייבער זענען פאָראויסגעפאָהרען, רייטענדיג אויף ווייסע פערד; עטליכע פון די מאַכערס — נאָך זיי, אויך רייטענדיג אויף פערד; אין קאַרעטען זענען געפאָה-רען אָהן אַ שיעור מענשען — מענער, פרויען און קינדער. נאָך די קאַרעטען זענען געגאַנגען צופוס די געהעהנליכע, צוויי-דאָלערדיגע מיטגלידער; עט-ליכע קאַפּעליעס מוזיקאַנטען; דער כאָר האָט די גאַנצע צייט געזונגען „מזמור לדוד"; מאַגנוליעסקאָ איז געווען דער כאָר-דיריגענט פון איין גרופּע, און — דער כאָר-דיריגענט פון אַ צווייטער גרופּע. עס איז געווען הימעל עפען זיך! ניו-יאָרק האָט נאָך אַ עלכעס נישט געזעהען!

דערביי האָט זיך אָפּגעשפּילט אַ סצענע, וואָס דאַרף דאָ דערמאָנט ווערען:

דער „פּראָפעסאָר" הורוויץ האָט נישט גע-קענט פאָהרען רייטענדיג אויף אַ פערד, האָבען איהם צוויי מיטגלידער צוגעהאַלטען פון ביידע זייטען, ער זאָל נאָר, חלילה, נישט אַרונטערפאַלען. אָבער ווען די מוזיק האָט אָנגעהויבען שפּילען, האָט זיך דאָס פערד שטאַרק דערשראָקען און שיער נישט אַרונ-טערגעוואָרפען דעם „פּראָפעסאָר" מיט'ן צילינ-דער-הוט

עס ווייזט-אויס, אַז דער פיר-פיסיגער האָט רוקא יאָ פערשטאַנען, ווער עס איז שולדיג אין דעם גאַנצען טאַראַראַם, וואָס וועט זיך אויסלאָזען מיט גאָרנישט, און עס האָט בעצייטענס געוואָלט אָפּרעכענען זיך מיט דעם „פּראָפעסאָר"...

איבער געפּאַקטע גאַסען, וואו מענשען זענען געשטאַנען קאָפּ אויף קאָפּ, האָבען מיר אַזוי געמאַר-שירט, זינגענדיג און שפּילענדיג, ביז מען איז צוגע-קומען צום טעאַטער. דאָרטען האָט דער „פּראָפעס-סאָר" געהאַלטען אַ דרשה און האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע בעגייסטערונג ביים עולם. דערנאָך האָט מען ווידער געזונגען „מזמור לדוד". דער העלד פון טאָג איז געווען דער „פּראָפעסאָר"; ער האָט דערגרייכט דאַן די העכסטע שטופע פון בעריהמט-קייט. און דער עיקר — ער האָט זיך אָנגעהויבען באָדען אין טויזענדער.

אַלע אַקטיאָרען און אַקטריסעס פון דער טרופּע האָבען אויפגעלעבט; עס איז אונז אַלעמען גע-וואָרען ליכטיג אין די אויגען. דער „פּראָפעסאָר" האָט גענומען צאָהלען גרויסע שכירות, און דער עיקר — געצאָהלט אין דער צייט.

די געשעפטען זענען געגאַנגען גוט. האָט דער „פּראָפעסאָר" גלייך געדונגען פאַר זיך אַ גרויס-אַרטיגע דירה אויף סעקאָנד עוועניו, אויסגעגעבען עטליכע טויזענד דאָלאַר אויף מעבעל און זיך אָנ-געהויבען פירען אַזוי גרויסאַרטיג, אַז עס איז גאָר אוממעגליך געווען זיך צוצושלאָגען צו איהם. אָהן אַ מעלדונג, האָט מען צו איהם נישט געקאָנט צוקומען.

הײנט זיין קאַנטאָר! עס איז דאָרטען שטענ-דיג געווען געפּאַקט מיט מענשען; מען האָט שוין מעהר נישט געדאַרפט געהן אויף מיטינגען האַלטען רעדעס: מענשען זענען אַליין געקומען אין קאַנטאָר און געבראַכט צוויי-דאָלערדיגע.

די געשעפטען זענען געוואָרען אַלץ בעסער און בעסער. דער „פּראָפעסאָר" האָט אָנגעהויבען געהן אָנגעטון ווי אַ פּרינץ. און איך געדענק נאָך, ווי ער האָט זיך אַריינגעשטעקט אין העמד אַ גרויסען בריליאַנט.

אַרום אָט דעם בריליאַנט איז אַפילו געשאַפען געוואָרען אַ וויץ, עס איז געווען אַזוי:

דער אַקטיאָר משה סימאַנאָף, דער פאָטער פון דער יורישער פרימאַדאָנע בעטי סימאַנאָף, האָט זיך איינמאָל שוין מיט יאָהרען שפּעטער — אָפּגע-שטעלט נעבען „פּראָפעסאָר" אַז לאַנג געקוקט אויף דעם גרויסען בריליאַנט.

— וואָ בקוקסט וואָס אויף סיין בריליאַנט?

— האָט דער „פּראָפעסאָר" געפרעגט.

— איך קוק, — האָט סימאַנאָף געענטפערט — ווייל איך זעה דאָרטען עפּעס....

— וואָס זעהסט דאָרטען?

— איך זעה דאָרטען די קליידעלעך און שי-כעלעך, וואָס איך האָב געדאַרפט קויפען פאַר מיינע קינדער, האָט סימאַנאָף געזאָגט.

דער דאָזיגער וויץ איז אין דער יורישער טע-אַטער-וועלט אַרומגעגאַנגען אַ לענגערע צייט.

און נישט נאָר אויף דער ברוסט האָט דער „פּראָפעסאָר" געטראָגען אַ גרויסען רימענט, אויך אויף די פינגער האָט ער זיך אָנגעטון רימענטען, עס האָט פון איהם געבלישטשעט און ער איז שטענ-דיג געווען אויסגעפוצט אין עסיג און אין האָניג.

די „יוצר-משרתים" אַרום איהם האָבען דער-זעהען, ווי ער לעבט אַ טאָג, אויף וואָס די העלט שטעהט, איז זיי איינגעפאַלען, אַז עס וואָלט געווען נישט מעהר ווי אַ יושר, אַז זיי זאָלען אויך אָפּלעכ-קען אַ ביינדעל, האָט זיך גלייך אָנגעהויבען אַ פּלאָנטער פון אינטריגעס, פּאָליטיק, קנאה-ושנאה: דער גאַנצער אָרדען איז געוואָרען פּונקט ווי אַ שיף אָהן אַ רודער; מיטגלידער האָבען אָנגעהויבען מאָהנען קראַנקען-געלד, נדן פאַר די טעכטער און די אַלע אַנדערע גאָלדענע בערג, וואָס מען האָט זיי צוגעזאָגט, און ביים מאָהנען זענען זיי געבליבען...

און דאָ האָבען נאָך די פּיעסען אין טעאַטער גענו-מען דורכפאַלען איינע נאָך דער אַנדערער, ווייל ווי האָט דער „פּראָפעסאָר" געקענט אין זינען האָבען פּיעסען, אַז ער איז געווען פערנומען מיט אַנדערע זאַכען?

עס איז אַוועק אַ סדרה פון פּראָטעסטען. גע-שרייען און געזאַלטען. עס איז געוואָרען אַ גאַנצער דור-הפלגה: מענשען האָבען געשאָלטען און גע-קלל'ט. און דער סוף איז געווען — דער גאַנצער אָר-דען „דורם האַרפּע" איז זיך צופאַלען ווי אַ קאָר-טען-שטיבעל און דעם יודישען טעאַטער איז פון דעם קיין געווינס נישט צוגעקומען.

עס האָט געדויערט יאָהרען, ביז מען האָט די הרפּה אָפּגעוואַשט.

(„פאָרווערטס")

לעאָן בלאַנק.

יודישער קאַמער-טעאַטער

לייטונג: מ. בראַדערזאָן.

„אַרט"

זאַבאַדניאַ 43

היינט, מאָנטאָג, ד. 24-סטן, ווערט נ י ש ט געשפּילט.

דינסטאָג, ד. 25. – 2 פאָרשטעלונגען: 7.45 (פּאָפּולערע פּרייזען) און 10 אָווענד

מיטוואָך, ד. 26. – 2 פאָרשטעלונגען: 7.45 (פּאָפּולערע פּרייזען) און 10 אָווענד

„לאַטקעס"

1) איבערטור 2) נאַקטורען 3) קאַפּעליוש 4) באַלעבאַטיש 5) קיילע-ביילע 6) מורינו עליבאַבאַ 7) וואַסער-טרעגער 8) לאַטקעס 9) ווייב און געליבטע 10) ס'יודישע געסעל

הנחה בילעטען זענען נישט גילטיג.

טעקסטען פון משה בראַדערזאָן, משה נאַדיר, אהרן צייטלין און ב. קאָוונער. מוזיק: דוד בייגעלמאַן און י. בוים.

די קאַסע איז אָפען טעגליך פון 6 אָוו., שבת פון 1.30 ביז 5 נאָכמ. און פון 7 אָווענד.

דער שוואַרצער וואָלף

(26 (ראָמאַן).

קאַפּיטעל עלף.

וולאַדעק ענטלויפט.

צומאַכענדיג הינטער זיך די טיר, האָט וולאַ-דעק אַ שמייכעל געטון, בעשליסענדיג, אַז דער האָ-טעל-דירעקטאָר וועט אַ ודאי נישט שטערען שלאָ-פען זיינע געסט ביז מיטאָג-צייט.

הייסט עס, אַז ס'וועט אַדורך גענוג צייט ביז מ'וועט זיך כאַפּען אויפ'ן פערברעכען.

אין קאָפּ האָט ער אָנגעהויבען צו קאָמביני-רען אַ פּלאַן...

ער האָט אַרויסגענומען דעם שליסעל פון טיר, און זיך אַ ווײלע צוגעהערט.

אין גאַנצען האָטעל איז געשטאַנען אַ טויטע שטילקייט

ער האָט זיך פאַמעליך בעלאָזט געהן צום אַרויסגאַנג.

קיינמאָל אין זיין לעבען האָט נאָך וולאַדעק נישט געשפּרייזט אַזוי שטיל און פאָרזיכטיג איבער דעם ברייטען לאַנגען קאָרידאָר, מיט דער סקרי-פּענדיגע פּאָדלאָגע.

ווי נאָר ער האָט אָבער געמאַכט אַ פינף שריט האָט זיך געעפענט אַ טיר פון דערבייאיגען צימער, און אויף דער שוועל איז דערשינען לילי דושייקאָבס.

וולאַדעק האָט קוים בעוויזען צו איינהאַלטען די קללה, וואָס איז אַ הם געקומען אויף דער צונג.

— פּיאַ מיסערפּאָ ג, צו אַלדי רוחות! און עס טשעפּעט זיך איינס נאָכ'ן אַנדערען...

זיין עצמות נפש און פערוואונדערונג איז גע-ווען ער אין לשער.

וואָס האָט דען געצוואונגען דאָס מיידעל אויפ-צוהויבען זיך אַזוי פריה?

וואוהין קלייבט זי זיך, וואָס זי האָט אָנגעטון דעם רייזע פּלאַשטש?

און — הלמאי האָט זי אַזאַ ציטער געטון, ווען זי האָט איהם דערזעהען?

פערוואונדערט זענען זיי געווען ביידע.

אַז דאָס מיידעל האָט דערזעהען וולאַדעק'ן, איז זי פערלוירען געבליבען שטעהן, און דערשראָ-קען געעפענט די אויגען.

זי האָט בעהאַט אָנגעטון אויף זיך אַ גומי-מאַנטעל און אַ פּאָר גראָבע נעלע שיך.

ס'מאַכט נישט, וואָס איז געווען די סיבה פון איהר איצטיגען אָנקומען. עס איז אָבער געווען קלאָהר, אַז ער האָט זי פאַר יעדען פּרייז געמוזט מאַכען שווייגען.

דער קלענסטער אויסרוף פון איהר האָט גע-קענט וועקען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון די האָטעל-געסט, און אָפּשניידען איהם דעם וועג צום ענטלויפען.

וולאַדעק איז שנעל צוגעגאַנגען צו איהר, און געמאַכט איהר אַ וואָרענונגס-צייכען.

ביי זיין אָנקומען בעהנטער האָט זיך דאָס מיידעל געביטען אין פּנים, און פון איהר ברוסט האָט זיך אַרויסגעריסען אַ דערלייכטערונגס-זיפץ...

זי האָט אָפּגעלאָזט די קליאַמקע פון טיר, און איז איהם ענטקעגען-געגאַנגען.

איהם איז געווען אָנגענעהם צו פיהלען, אַז זי פאָלגט זיך זיינע פערלאַנגען, איידער ער האָט נאָך בעוויזען זיי אַרויסצוזאָגען.

זיין פריהערדיגע זיכערקייט און האַפענונג האָ-בען זיך איהם צוריקגעקעהרט.

ווי נאָר ער האָט דערהערט איהר אונפער-שטענדליך שנעלען שעפּטשען, האָט ער זי איידעל און גלייכצייטיג בעפעהלעריש צוריקגעהאַלטען:

— איך בעט אייך, דזשייקאָב... קיין וואָרט, קיין קלאַנג נישט...

זי איז געבליבען שטעהן, אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ, און אַ קוק געטון איהם אין די אויגען.

נישט-זיכער, נישט וויסענדיג אַליין, ווי ער האָט זיך צו האַלטען מיט איהר האָט ער אַ שעפּ-טשע געטון:

— איך מוז אומבעדינגט אַרויסגעהן אונבע-מערקטערהייד פון האָטעל... ווען איך קאָן אויף אייך רעכענען, אַז איהר וועט גאָרנישט זאָגען...

מיט אַ בעוועגונג האָט זי איהם בערוהיגט.

— ווי וועט איהר אָבער אַרויסגעהן? — האָט זי שטיל אַרויסגעשעפּטשעט — דער שווייצאַר.

— ס'שאַדט נישט... איך קאָן אַנ'אַנדער אַרויסגאַנג...

— וועט איהר מיך מיטנעהמען מיט זיך?

— וואָס? — האָט וולאַדעק איבערגעפרעגט, נישט גלויבענדיג זיינע אויערען. וואָס ער הערט.

זי האָט רחמנות'דיג אויסגעשטרעקט צו איהם די הענד.

— איך וויל אויך אַוועק, אַז קיינער זאָל מיך נישט זעהן!.. איך מוז!.. פיהרט מיך אַוועק ווייט פון דאַנען... איך זאָג אייך צו: קיינער וועט זיך קיינמאָל נישט דערוויסען...

אַז ענטלויפען זעלבאַצווייט איז געווען אַ שווערער ענין — דאָס איז געווען קלאָהר.

וולאַדעק האָט זיך אָבער נישט געקאָנט אַן עצה געבען, און ער האָט נישט געהאַט קיין ברירה...

— גוט... קומט... נאָר שטילער... ווי גאָט איז אייך ליב!

זי האָט צופרידען אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ, און איז איהם נאָכגעגאַנגען.

וולאַדעק האָט געעפענט מיט אַ שליסעל די זייטיגע טיר אין קאָרידאָר, אַרויסגענומען דעם טאַש-לעמפּעל און איז אַריין דורך אַ לאַך אויף דער ווינדע-טרעפּעל.

דאָס מיידעל איז איהם דרייסט נאָכגעגאַנגען.

ווי די שאָטענס זענען זיי אַדורך עטליכע גרויסע פּוסטע צימערן, און אַרויס אין אַ טונקעלען קאָרידאָר, וואָס איז געווען לעם דער קיך.

וולאַדעק האָט ווידער אַריינגערוקט זיין שלי-סעל אין אַ שליסעל-לאָך, און מינוט שפּעטער זענען זיי אַרויס, אין אַ שמאָל דומפּיג געסעל.

(פאָרזעצונג קומט)

A. A. PIASKOWSKI i S-ka

FABRYKA: Kątna 10, telefon 13-70 SKŁAD: Cegielniana 25, tel. 22-10, 13-71

Wyrób i Sprzedaż Chustek Wełnianych

FIRMA EGZYSTUJE OD ROKU 1902.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקהייטען
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און
אריסמליזם אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגי-
שע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

--- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונט. ---
פון 11 ביז 12 ביימאג און פון 2 ביז 8 נאכמיטאג
נעהמט אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען.
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
-- באזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. --

וויזיט 3 זל.

קליישעס

„GALWANO"

TEL. 57-68. PIOTRKOWSKA 101

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי	נאז האלז, אויערן קר.	11—10 8—6 7—6
ד"ר רוזשאנער	הויט און געשלעכט קר.	11—10 6—1
ד"ר גאלדשטיין- פאלאק	אויגען-קראנקהייטען	2—1 6—7
ד"ר יוסטמאן	נערווען קראנקהייטען	12—9
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	12—10 5—4
ד"ר פאפיערני	פרויען און געבורטס-הילף	1-11½ 6—5
ד"ר קאנטאר	אינערלישע-קראנקהייט.	5-4 1—3
ד"ר הייגבערג	אוג. חערן, לונגען-קר.	1-11 7—5½
ד"ר טאופעל	רענטגען	12—10 6—4
א. גראבינסקי	צאהן-ארצט	7—5
ג. ראוס	צאהן-ארצט	2—9

צאהן-באהאנדלונג, צאלייפונגען, קראנען, פלאמבען א. א. ו.
בײ דער לעטשניצע איז געעפנט געווארן
א רענטגען-אינסטיטוט

[illegible]

די לעטשניצע איז [illegible] אפען וואכען
חיזוס אין דער שטאט.

ערצטליך-קאסמעטיש. קאבינעט

פרל. ס. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונט

װאָרנונג!

אזוי ווי עס האבען זיך בעוויזען אין שטאט פערשידענע נאכגעמאכטע
פעלד-בעטען, מאך איך בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, אז די

עכט-פאטענטירטע **בעטען** עכט-פאטענטירטע

זענען פערזעהען נאר מיט דער שוץ-מארקע

PALMA-PATENT

פאר וועלכע מיר זענען פעראנטווארטל ך ביז 3 יאהר.

— צו בעקומען אין אלע געשעפטען. —

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל
ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס,
ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,
טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך
מעטער-מאס, אויף רעדלעך.

מאטראצען געבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע.
קאוועטקעס און טאפטשאנעס.

בעמ.: בעטלעך מיט ווענטלעך ווייכ אדער ברון 17 זל., פאלאווע-בעטלעך 14 זל.
רעעלע בעהאנדלונג. :: פאבריקס-פרייזען. :: זעמטליכע רעפעראטורן.

הורט! **לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85.** דעטייל!

פרייז 2 זל. שנעל און רעעל! פרייז 2 זל.

רעכטס-קאנסולענטען-ביורא

„פאראדא"-„PO RADA".

10 פיעטריקאווער 10

אונטער דער לייטונג פון א לאנגיעהריגען און רוטינירטען געריכטס-סעקרעטאר.
שרייבט אלערליי בימעס און אפעלאציעס, קלאגזולעס און זאבעז-
פיעטשעניעס. אינפארמירט און שרייבט אין אלערליי מיליטער-
ענינים. אויך איבערזעצונגען אין פרעמדע שפראכען.
אויסקויפען פון פאטענטען. אויסקויפען פון פאטענטען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od poniedziałku, dnia 17-go do poniedziałku, dnia 31 grudnia 1928 r. wł.

Program świąteczny!

Dla młodzieży i dorosłych:

„SZALEŃCY"

Dramat w 10 aktach z cyklu „My pierwsza Brygada"

W rolach głównych: Irena Gawęcka, Marjan Czauski, Jerzy Kobusz, Al. Starża, Bolesław Szczurkiewicz, Marek Oróg.

Następny program: **„SERCE"**

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אפ אויף מארגען

נאר, אז די דארפסט ערלעדיגען סאנדאווע זאכען
זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

פעטריקאווער 17 דורכ גאנג **זאכאדניא 52**

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען
לויט'ן אוסטאוו אלערליי בימעס, קלאוזולעס,
זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען,
אפעלאציעס ציווילנע און קארנע אפא-
זיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען
דירה אין יורושאנד-ראזימטעי, וועגען פעסער אין
קאמיסאריאט-רזשאנדו און אלע פאליציי-בעצירקען,
אמטען אינטערציזיעס, אקטע דארא-
חיזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך אי-
בערזעצונגען אין אלע שפראכען. ספעציאליסט פון
שותפות-אקטען. מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה
בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.

האט זיך איבערגעצויגען אויף אנדזשעיא 5

נעמט אן פון 8 – 10 פריה און פון 5–9 אין אוונד.
באזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32

ספעציאליסט פאר הויט, האר און וועגערישע קראנקהייטען.

נעהמט אן פון 8–5 אוונט און 10–8 פריה (ז"ג – אויסער)

Dr. med. St. Heinrich

POMORSKA 10, TEL. 47-67

[illegible]

נעהמט אן פון 2–3 און פון 4–7 אוונט

Sztandary

dla szkół i cechów

dostarcza w pierwszorzędnym wykonaniu

Atelier Przemysłu Artystycznego

Piotrkowska 81, Telefon 55-99.

טישריפט-ביורא
ב. האכבערג פאנסקא 1 טעל. 36-77.

ערלעדיגט אלע ארט געריכטליכע- און שטייער-אנגעלע
גענהייטען אין אלע אמטען אויך אויף לאדזשער ווא
וואודזטווע רעעל און פינקטליך.

בעמערקונג: וועגען פערשידענע שטייער-פראגע
נעהם איך פערזענליך אן צווישען 5–6 נאכמיטאג.

כ'קויף אויס פאטענטען אויפ'ן יאהר 1929.

Dr. med. ALBERT GOTLIB

פיעטריקאווער 26, טעל. 77-50
אקושער און פרויען-קראנקהייטען
נעהמט אן פון 4 ביז 7 אין אוונט. 1197

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט

St. GELBERG

אנדזשעיא 15, טעל. 31-08.

[illegible]

נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אוונט.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר, חאלינסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	4—5
ד"ר פערשנער	קינדער קראנקהייטען	11-9 4½-5
ד"ר שיסמאן	אינערליכע קראנקהייטען	1—11
ד"ר לוביטש	הויט און געשלעכט-קר.	1½—12½
ד"ר שמירנעלד	נערווען און גמוטיגע קר.	1- 2
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	½—12½
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע קראנקה.	3—1
ד"ר בערנמאן	פרויען און געבורטס-הילף	4—5

[illegible]

נעבען שקארלאטין.

ד [illegible] זקי סמאראגאלסקא
צאהן-ארצט 1—10 6—8

די לעטשניצע איז אויך מעטיג וונטאג.

[illegible]

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.

Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.